Nr. 67 (236), serie nouă, NOIEMBRIE 2026

SUB EGIDA UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

atitudini

revistă de cultură

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI, CONSILIUL LOCAL ŞI CASA DE CULTURĂ *I.L. CARAGIALE* PLOIEŞTI

De la prima ediție a Festivalului de teatru „Toma Caragiu” la teatrul documentar

SUMAR

NR. 67 (236) - NOIEMBRIE 2026

atitudini
revistă de cultură

Publicație editată de **Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești** și **Casa de Cultură *Ion Luca Caragiale* a Municipiului Ploiești**

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori:
Ion Bogdan Lefter
Lucian Sabados
Dorin Stănescu
Haimanale Literare
(Vlad Mușat & Marian Neguțu)

Social media:
Cristina Nicolescu

Layout&DTP:
Flory Loredana Andrei

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)
Telefon: 0244.578.148
Site: www.casadecultura.ro
Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti
Email: atitudini@casadecultura.ro
Tipar: SC 2M Digital SRL
ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Pe coperta 1: Iulia Maria IGNAT - "Șervețel"- „Salonul de toamnă" al UAP Ploiești, de la Galeria de Artă.

P. 1-2 — ARGUMENT
Dan GULEA
Replika teatrului documentar

LA FESTIVALUL „ION STRATAN"
P. 3-4 — **Călin Vlasie**
Ion Stratan – inteligența ludică și criza limbajului
P. 5-6 — Din volumul în curs de apariție - *Ceea ce lipsea. Syeira*

POEZIE
P. 7 — **Daniel PIȘCU**
O istorie subiectivă în versuri a literaturii române (XI)
P. 8-9 — **Romulus BRÂNCOVEANU**
Naturalețea etică a lui Liviu Antonesei
P. 10-11 — **Nicolae TEOHARIE**
„...scriind mă consider mai viu"
P. 12 — **Ana MIREA**
„Spune-mi, Annelore, de câte ori/ te-ai gândit la mine așa?"

ISTORIE LITERARĂ
P. 13-14 — **Alexandru H. POPA**
Anton Holban – Radu Cosmin. Întâlnire efemeră în Saint-Malo, Bretania

SOCIOLOGIE
P. 15-17 — **Marian DRAGOMIR**
Harta nevoilor tinerilor din România (II)

ESEU
P. 18-19 — **Dumitrița STOICA**
A-ți recunoaște neștiința...

TEATRU
P. 20-23 — **Lucian SABADOS**
Agendă festivalieră teatrală. Ploieşti (2011, 2012)

PRAHOGRAFII
P. 24 — **Alexandru Ionuţ CRUCERU**
O realitate etnografică apusă: „groapa de bucate"

PLUVIOGRAFII
P. 25-26 — **Dorin STĂNESCU**
Restituiri interbelice (I) – Dem. I. Nicolaescu (1876-1953)

ACTUALITATEA CULTURALĂ
P. 27 — La Muzeul de Artă

MEMORIALISTICĂ
P. 28 — **Ion Bogdan LEFTER**
Sînziene de mai multe feluri

SCANEAZĂ CODUL QR

NR. 67 (236) - NOIEMBRIE 2026

Replika teatrului documentar

Dan GULEA

Mihaela Michailov, *Teatru. Trei texte dramatice,* volum editat de Fundația Culturală „Camil Petrescu”, Editura Cheiron, București, 2025, 142 p.

Copii răi, Profu’ de religie, În zori, lumina e mai aspră, cele trei texte din acest volum ale Mihaelei Michailov – autoare formată la școala ploieșteană (absolventă a Colegiului Național „Mihai Viteazul”), actulamente profesoară de dramaturgie la Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din capitală, dramaturgă și cofondatoare a Centrului de Teatru Educațional „Replika” – sunt exemple de teatru documentar, inspirat din lucrul și studiul comunităților sau cazurilor sociale, care au intrat sau nu în atenția mass-mediei; traduse în azeră, bulgară, engleză, franceză, germană, italiană, maghiară, spaniolă, jucate pe scene din diferite țări, sunt acum strânse într-o ediție în limba română, fiecare fiind precedat de un „jurnal de cercetare artistică și creație”, în care sunt explicate motivațiile și intențiile textuale și performative.

Copii răi (o producție Green Hours, cunoscutul teatru independent din București) a fost jucat pentru prima oară în 2011, fiind inspirat „dintr-o știre pe care am văzut-o la televizor: «o fetiță de 11 ani a fost legată cu mâinile la spate, de profesoara ei de informatică, pentru că nu se concentra și făcea gălăgie în timpul orei. La finalul orei, profesoara a dezlegat-o. În pauză, colegii și colegele ei au scos-o pe culoar, au legat-o, și au devenit violenți cu ea. Incidentul s-a soldat cu mustrarea profesoarei, care încerca să explice de ce se comporta violent»”. Subiectul este unul dureros – adesea formalizat la nivel administrativ și managerial: bullyingul. Reprezentația teatrală, concepută pentru o singură actriță (în speță, Katia Pascariu, laureată a Ursului de Aur de la Berlin pentru film, prima interpretă a piesei) este urmată de discuții cu publicul; spectacolul a fost jucat în spații diverse – teatrul documentar nu este neapărat legat de sala tradițională de spectacole: „în săli de clasă, în parcuri, în scări de blocuri, în autobuze, în case de cultură, în teatre independente și de stat”. Virtuozitatea interpretei este mereu probată de rolurile piesei, personajele

fiind Fetița, Naratorul, Profa, Copiii, Andrei Maria, Eleva, Directoarea, Mama, Directorul, Gardiana.

Profu’ de religie (producție a Teatrului Național „Marin Sorescu” din Craiova, 2013) a fost jucat pe numeroase scene europene și selectat în anul 2025 în programul azer *Eurodram – European network for drama in translation*; story-ul a fost gândit pentru scenă alături de regizorul Bobi Pricop, pornind de la „felul în care este abordată religia în manualele școlare [...] care este discursul folosit, cum se reflectă conținutul din manual în preocupările copiilor, adolescenților și adolescentelor”. În unele manuale, atrag atenția „retorica punitivă, blamarea excesivă a greșelilor, poziționarea marginalizantă a celor care nu respectă credința”, dar și exemplificări de felul „Vasilică este un copil rău. El s-a urcat pe o scară să strice cuibul rândunelelor. Dar a pățit-o! Dumnezeu l-a văzut și i-a tras scara” – citat în piesă dintr-un asemenea manual. Text cu mai multe trimiteri, *Profu’ de religie* are în centru fraza elevei Mara: „Azi proful de religie m-a atins. Și m-a mângâiat”. În jurul acestei situații se concentrează un număr limitat de actori, care joacă, fiecare, mai multe roluri; conform indicațiilor scenice, „O singură actriță poate interpreta următoarele personaje:

Mara, Mama marei, Profă 3, Psiholoagă; o singură actriță poate interpreta următoarele personaje: Anca, Prof 1, Prof 2, Mama Marei; un singur actor poate interpreta următoarele personaje: Prezentator TV, Profu' de religie, Naratorul; un singur actor poate interpreta următoarele personaje: Andrei, Diriginte, Părinte 1, Prof 4; un singur actor poate interpreta următoarele personaje: Bogdan, Prof 2, Purtătorul de cuvânt al Patriarhiei."

În zori, lumina e mai aspră este cel mai recent text, spectacolul cu premiera în anul 2025 fiind inspirat din viața dramatică a luptătoarei pentru libertate Golda (Olga) Bancic, născută la Chișinău în anul 1912 și decapitată de naziști în 1944, la Stuttgart, pe data de 10 mai, în zorii zilei ei de naștere. Sursa principală a spectacolului, produs de ADO și Centrul de Teatru Educațional Replika, a fost prin urmare cercetarea arhivelor Siguranței, a C.C. a P.C.R., dar și a literaturii istorice despre extrema dreaptă, pentru a contura un destin „care a suferit cumplit de pe urma persecuțiilor politice și rasiale la Chișinău, București, Paris, Stuttgart", pentru a prezenta implicarea în grupul de rezistență franceză Manouchian. Atentă la riscurile (de)mitizării, Mihaela Michailov afirmă că „mi s-a părut important de adus în discuție aspecte ale personalității ei care pot fi chestionate, care țin de anumite decizii dificile, din dorința de a nu opera cu un *transfer afectiv de glorificare și eroizare*. Adică, de a nu înlocui un set de eroi *mainstream*, cu un alt set de eroi marginali [sublinierile autoarei]". Alături de istoricii Mihai Burcea și Adina Marincea, care au participat la documentare, Mihaela Michailov a realizat un discurs monografic, gândit de această dată altfel din punct de vedere dramaturgic, personajul având nevoie de trei actrițe pentru a ilustra diferite vârste ale sale.

Meditația asupra istoriei are numeroase straturi; unul dintre ele, memoria simbolică a orașului: „În arondismentul 20 din Paris există o stradă: Rue du Groupe Manouchian [...] și un scuar cu numele ei", spune un personaj; altul: „În București, între strada Polonă și strada Aurel Vlaicu, există o stradă care, până în 1995, s-a numit Olga Bancic"; apoi: „astăzi strada se numește Alexandru Philippide, poet".

Pot fi amintite, în ordine cronologică, doar câteva texte și spectacole de impact de la Centrul Educațional Replika, în strânsă legătură cu actualitatea, în multiplele ei manifestări, de la sistemul nereformat al instituțiilor statului, antidemocratic, la resurgența ideilor de extremă dreaptă, la presiunile societății și ale prejudecăților asupra familiei, asupra individului, asupra profesiunii, utilizând formule participative și mizând pe dialogul cu publicul: *Familia offline* (2007, despre copiii rămași în țară, în timp ce părinții lor lucrează în străinătăți), *Față de drepturi* (2015, pornind de la Convenția Drepturilor Copilului), *Familia fără zahăr* (2017, despre „familia la români"), *Toată liniștea din lume* (2019, despre o mamă singură cu doi copii adolescenți), *Bunica e forță!* (2019, despre formularea unor întrebări precum „Când s-a născut bunica? Ce și-a dorit să devină când era mică? Când a zburat bunica prima oară? Cine era bunica bunicii?"), *Gen, roz* (2022, despre clișeele de gen impuse din generație în generație), *Povești invizibile* (2023, despre copiii nevăzători), *Soare arzător* (2023, despre detenția femeilor), *Trei. Três. Tria* (2023, despre presiunile la care este supusă o actriță).

O notă specială despre *Amintiri din epoca de școală* (2014, cu Katia Pascariu și Alexandru Potocean) piesă care a fost jucată și pe scena ploieșteană, în cadrul ediției din 2016 a festivalului „Toma Caragiu" – debutul ploieștencei Mihaela Michailov pe scena ploieșteană.

Volumul ce reunește aceste trei piese de teatru vine după antologii coordonate, precum *Arta politică contemporană. Perspective critice* (2015, alături de David Schwartz, Ionuț Socio și Marius Bogdan Tudor), respectiv *Teatru politic. 2009-2017* (2017), unde se regăsesc scenariile *Capete înfierbântate. 13-15 iunie 1990* (scris alături de Alexandru Potocean), *Subpământ. Valea Jiului după 1989* (împreună cu Alice Monica Marinescu, David Schwartz, Katia Pascariu, Alexandru Potocean, Andrei Șerban) ș.a.

O voce care și-a găsit o formulă autentică de exprimare, implicată în problemele societății, Mihaela Michailov operează cu o definiție activă a artei, singura autentică, în fond, fără a ocoli expresivitatea clasicilor, așa cum o demonstrează prefața de la ediția de *Teatru* a lui Liviu Rebreanu (2024) sau interviul cu Victor Rebengiuc, realizat alături de Simona Chițan, ce a stat la baza a două ediții de monografie Victor Rebengiuc: *Omul și actorul* (2008), respectiv *Ăsta-s eu: Victor Rebengiuc. 90 de ani* (2023).

NR. 67 (236) - NOIEMBRIE 2026

Ion Stratan – inteligența ludică și criza limbajului

Călin VLASIE – laureat al Festivalului „Ion Stratan”

Sunt poeți pe care îi cunoaștem mai întâi din cărți și sunt poeți a căror operă rămâne pentru noi inseparabilă de omul pe care l-am cunoscut. Ion Stratan aparține, pentru mine, celei de-a doua categorii. Am fost colegi de generație și de *Cenaclu de Luni*, în acei ani în care ceea ce avea să se numească „generația ’80” își descoperea, uneori fără să știe încă, propriile diferențe și propriile drumuri. Mai târziu, după 1990, am avut bucuria de a-l publica, inclusiv prin recuperarea și reașezarea operei sale poetice.

Privit astăzi, de la distanța anilor, Stratan îmi apare tot mai limpede ca una dintre vocile cu adevărat singulare ale generației noastre. Poezia lui Ion Stratan poate fi caracterizată ca una dintre formele cele mai nervoase, ludice și intelectualizate ale optzecismului românesc. Este un poet greu de redus la o singură formulă, fiindcă la el coexistă jocul verbal, ironia, livrescul, cotidianul și o profundă neliniște existențială.

Un element esențial al poeziei sale este *caracterul activ al limbajului*. La Stratan, cuvintele nu servesc doar reprezentării unei realități preexistente; prin ciocnirile, ambiguitățile și deplasările lor, ele produc realitatea poemului pe măsură ce acesta se desfășoară. Există, desigur, o extraordinară plăcere a limbajului, dar ea nu este pur ornamentală. Calamburul, omonimia, ruptura sintactică, schimbarea neașteptată a sensului, citatul

deformat, aluzia culturală și asocierea aparent absurdă devin procedee prin care poemul gândește. De aceea, poemul înaintează adesea nu printr-o poveste sau printr-o idee dezvoltată logic, ci prin *scântei succesive ale limbajului*. Un cuvânt îl atrage pe altul, un sens îl contrazice pe cel precedent, un registru solemn este brusc intersectat de unul cotidian sau burlesc. Sensul nu este pur și simplu transmis, ci se formează în mișcarea poemului.

Ar fi însă înșelător să-l considerăm numai un poet ludic. Jocul verbal ascunde frecvent ceva mult mai întunecat. În spatele umorului și al inteligenței asociative apar singurătatea, precaritatea existenței, timpul, moartea, imposibilitatea comunicării și sentimentul unei lumi dezarticulate. Contrastul acesta mi se pare fundamental pentru Stratan: poate produce o formulă comică sau aproape burlescă, iar câteva versuri mai târziu poemul dobândește o gravitate neașteptată.

Ironia lui este, de aceea, adesea și **autoironie**. Eul poetic nu se instalează în postura solemnă a poetului care deține un adevăr. Dimpotrivă, își subminează propriile afirmații. Spune ceva și aproape simultan pune sub semnul întrebării ceea ce tocmai a spus. Construiește un sens și apoi îl destabilizează. Rezultă o poezie cu o conștiință foarte accentuată a propriului artificiu, fără ca această conștiință să-i anuleze gravitatea existențială.

Aș comprima poetica lui într-o formulă: Ion Stratan este un poet al inteligenței ludice confruntate cu angoasa. Limbajul se află la el într-o continuă stare de agitație, dar această mobilitate verbală se desfășoară pe fundalul unei conștiințe acute a fragilității omului. Sub ceea ce poate părea, la prima lectură, exuberanță există multă melancolie și, uneori, o disperare abia mascată.

Stratan aparține profund generației ’80, dar individualitatea lui depășește formula generală a optzecismului. Regăsim la el intertextualitatea, cotidianul, oralitatea, ironia, demitizarea limbajului poetic, amestecul referințelor culturale cu banalul. Numai că mecanismul lui poetic are o rapiditate și o imprevizibilitate aparte. Uneori poemul funcționează ca un scurtcircuit semantic: două registre care în mod obișnuit nu ar trebui să se întâlnească sunt puse în contact, iar sensul apare chiar din coliziunea lor.

De aici vine și dificultatea lui. Dacă îl citim exclusiv pentru „mesaj”, unele poeme pot părea arbitrare. Trebuie urmărit și modul în care gândește limba: repetițiile, sunetele, ambiguitățile, schimbările de registru, trimiterile culturale.

Poate că aici se află și una dintre diferențele lui esențiale față de Nichita Stănescu. Stratan moștenește libertatea extraordinară pe care Nichita o câștigase pentru cuvântul poetic, dar nu mai păstrează aceeași încredere în posibilitatea revelației prin limbaj. La Nichita, paradoxul verbal poate deschide o poartă spre metafizic; la Stratan, aceeași poartă se poate deschide spre o altă poartă. Cuvântul nu mai garantează adevărul. El îl caută, îl produce pentru o clipă și imediat îl pune din nou sub semnul întrebării. De aceea l-aș numi astăzi un poet al sensului care se face și se desface sub ochii noștri.

Dar pentru mine Ion Stratan nu poate rămâne numai obiectul unei asemenea descrieri critice. În spatele operei se află omul pe care l-am cunoscut, colegul nostru din *Cenaclul de Luni*, inteligența lui rapidă, mobilitatea extraordinară a asociațiilor, umorul și vulnerabilitatea pe care poate că atunci nu știam întotdeauna să le citim.

Faptul că am putut să-l public după 1990 și să contribui la readucerea operei sale în fața cititorilor, până la *Opera poetică*, a însemnat pentru mine mai mult decât un act editorial. A fost și o formă de fidelitate față de un coleg de generație și față de una dintre vocile care au făcut ca aventura noastră literară de atunci să nu poată fi redusă la o singură formulă.

Recitindu-l, îl aud poate altfel decât îl auzeam în tinerețe. Jocurile lui de cuvinte nu mi se mai par niciodată numai jocuri. În spatele lor aud tot mai des neliniștea. Iar în spatele neliniștii, fragilitatea. Ion Stratan a făcut din criza limbajului poezie și din inteligență o formă de a rezista în fața fragilității existenței. Poate că acesta este și motivul pentru care, după atâția ani, vocea lui continuă să-mi fie atât de vie.

Călin Vlasie
(din volumul în curs de apariție)
Ceea ce lipsea. Syeira

Negarea

Syeira plecase.

numai obiectele
nu aflaseră încă.

ceașca.
prosopul.
periuța.
halatul.
umbrela.
papucii de lângă pat.

în fiecare dimineață
le găseam
la locul lor.

ca și cum
ar fi așteptat
un semn.

deschideam frigiderul.

iaurtul ei.
gemul ei.
sticla ei de apă.

expirau
mai încet
decât iubirea.

uneori
lăsam lumina aprinsă
pe hol.

alteori
ușa descuiată.

nu pentru ea.

încă nu puteam
să spun asta.

afară
prunii înmugureau.

iarba creștea.

luna apărea
la aceeași oră.

constelațiile
își ocupau
locurile obișnuite.

nici ele
nu aflaseră.

într-o seară
am găsit
un elastic
de prins părul
pe pernă.

nu l-am atins.

unele lucruri
rezistă
mai mult decât amintirile.

abia după multe luni
am înțeles.

nu eu
o așteptam.

casa.

lumina.

peretele
pe care cădea umbra ei.

dulapul
care nu învățase încă
să fie gol.

eu doar locuiam
între ele.

Revenirea în doi pași

mult timp
am crezut
că lumea
se împărțise în două.
*
o parte
în care era Syeira.
*
și o parte
în care eram eu.
*
în fiecare dimineață
verificam.
*
fotografia.
telefonul.
fereastra.
drumul.
*
nimic.
*
apoi
fără să observ
ceva s-a mutat.
*
nu în lume.
*
în privire.
*
mărul
a înflorit din nou.
*
iarba
a crescut.
*
rândunelele
au revenit.
*
marea
a continuat
să vină
și să plece.
*
ani întregi
am crezut
că toate acestea
se întâmplă
în lipsa ei.
*
apoi am înțeles.
*
nu.
*
se întâmplau
în lipsa mea.
*
într-o dimineață
am ieșit
în grădină.
*
salcâmul
era în floare.
*
am rămas
câteva minute
lângă el.
*
nu mă gândeam
la Syeira.
*
nu mă gândeam
nici la mine.
*
vântul
trecea printre ramuri.
*
O albină
intra și ieșea
din lumină.
*
atât.
*
și pentru prima dată
după multă vreme
nu simțeam
că lipsește ceva.
*
revenisem.

NR. 67 (236) - NOIEMBRIE 2026

O istorie subiectivă în versuri a literaturii române (XI)

Daniel PIȘCU

George Cușnarencu

(etericul)

Prozator, odată
cu *Desantul* exploziv
cu părul său ondulat evaziv
și cu o constituție fizică
ce-i dădea o dezinvoltură eterică
și o lejeritate emblematică
chiar turbulentă
ni s-a arătat în cărți postmoderniste
ca un *Tratat de apărare permanentă* .

Pavel Gătăianțu

(voivodinalul bănățean)

Bănățeanului poet voivodinal
și european sârbesc
în adâncuri timid, original
cu greu i-am vorbit
cu greu îi vorbesc
ținându-ne însă aproape
cu/de *Europoemele* lui
și alte scrieri de peste Dunăre
de dincolo de ale verbelor
sale literare ape.

Adina Kenereș

(respectata)

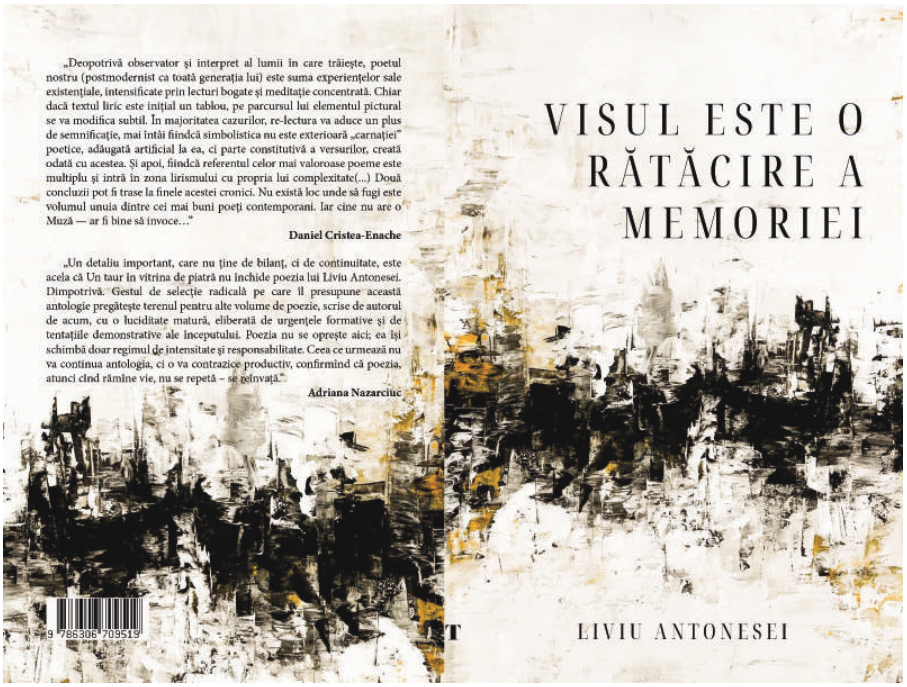
După o *Îngerească cu pălărie verde*
ce s-a văzut și se vede
și după un stagiu de galeristică
de exil la Paris
matură în scris
într-o viață de nedescris
și, mai apoi, ca editoare
nobila dictu, la Compania
exponențială valoric-creditoare
cu toată muchia perfecționismului
nu s-a ferit nici
de cea a noncoformismului.

Naturaleţea etică a lui Liviu Antonesei

Romulus BRÂNCOVEANU

Liviu Antonesei, *Visul este o rătăcire a memoriei. Poeme 2022-2023*, Iaşi, Editura Revistei *Timpul*, 2026

Am scris deunăzi, tot în *Atitudini*, despre unii poeți ai Cenaclului de Luni, ai generației optzeci, ieșiți din atenția criticii și a lumii literare, deși această ieșire pare să fie mai degrabă consecința opțiunii lor de a nu fi interesați de luminile rampei. Unul dintre ei este și Liviu Antonesei, poetul și eseistul, poate cea mai luminoasă figură morală a generației mele.

Căci, fără a se retrage în vârf de munte și a deveni ascet, ci, dimpotrivă, interesat de micile bucurii ale vieții, cum repetă și cum se vede într-un fel sau altul în poemele sale, Liviu Antonesei a traversat cele două lumi pe care le-am apucat cei din leatul nostru, fără să facă nici măcar compromisuri considerate, de regulă, necesare vieții domestice și fără a-și fi economisit vreodată, paradoxal, prudența. Acum câțiva ani s-a retras de pe Facebook din considerente de etică a comunicării și a rezistat procesului pe care i l-a intentat cunoscutul proprietar al Editurii Humanitas, în închipuita sa infailibilitate. Dacă în lumea tranziției literare, politice și de toate felurile există cineva care să-și fi păstrat nealterată naturaleţea etică, atunci acesta este Liviu Antonesei. Eu altul nu cunosc.

Cine îi urmărește blogul – și cred că nu sunt puțini cei care îl citesc, atrași atât de poezie, cât și de disponibilitatea sa fraternă de a împărtăși ceea ce este firesc, omenesc, intelectual și urban în comunicarea cotidiană – știe că Antonesei, poetul, se lasă vizitat de muze și că nu face un secret din darurile făcute de acestea. Își publică aici poemele la fel de firesc cum le publică și pe ale altora, ori găzduiește diferite contribuții ale prietenilor săi, nu neapărat literare, uneori de-a dreptul lumești, precum anecdote sau simple întâmplări de viață. Totul intră în circuitul unei convivialități spirituale, rare astăzi, al unei boeme online fără cafenele și fără braserii apărute ca din pământ în calea intelectualilor dornici de taifas și de prieteni.

Poate tocmai pentru că nu cultivă moralismul ca prezență publică și spontaneitatea ca efect literar, cum atâția alții o fac, pentru Antonesei *a scrie* este un mod cotidian de a fi în lume. Astfel, în poemele cuprinse în cel mai recent volum al său menționează la sfârșit data și locul scrierii lor ca într-un jurnal. Îmi place să cred că poetul nu a mai revenit asupra acestora, nu le-a supus unei laborioase operații de șlefuire, ci le-a lăsat să apară în fața noastră așa cum au venit pe lume – vulnerabile, definitive prin însăși spontaneitatea lor.

Nu toate poemele sunt scrise însă într-o zi sau două; unele se întind pe durata unor luni întregi. Dar toate își găsesc un loc al lor în care să capete contur: memoria și visarea. La Antonesei, observa mai demult Al. Cistelecan, memoria „declamă senzualități eminente". Și în acest nou volum, eminența senzualității își vădește încă o dată originea. Este una filozofică, iar aceasta nu este deloc o surpriză pentru cine a urmărit de-a lungul

vremii opera poetului: „niciodată nu mi-am făcut mari planuri de viață,/ mi-am urmat țintele punctuale cu privirea îndreptată/ doar spre plăcere și micile bucurii ale vieții – /și asta pare exagerat pentru un pesimist din născare,/ dar trebuie un motor ca jocul să meargă mai departe…// ... lecția/ unui filozof tîrziu – omul nu este altceva decît un drum,/ o cale a plăcerii, o foarte fugară călătorie spre moarte…” (*Școala după Aristip)*

În fugara sa călătorie prin această lume poetul a înțeles lecția dată de înțelept: orice ființă umană este încapsulată fără scăpare în propriul destin, în propriile experiențe, în propria sa carne, și trebuie să caute confortul împăcării cu sine și cu lumea, chiar aici. Poate și prin visare? De aceea, în interiorul ființei ca individ ce își înțelege condiția, se bucură de ea și nu cere prea mult de la viață, memoria reprezintă un loc de decantare a iluziilor și al revelației, căci „doar poetul e mai puternic decît ființa sa, pentru că/ el este singurul care nu are o ființă proprie, este numai/ un chiriaș al ființei.../” (*Omul e mai puternic decît ființa sa*).

Memoria din poemele lui Antonesei nu este însă una arhivistică, la fel cum nici poetul nu este un depozitar sau un cercetător al propriului trecut. Memoria este locul unei blânde regăsiri hedoniste de sine și alături de ceilalți, al unei continue priviri asupra propriei vieți, al unui melancolic bilanț a ceea ce a fost și devine prezent ultim: „m-am trezit cu gîndul ce caut eu aici,/ deși aici sînt acasă, sau poate că acasă/ nu mai există nicăieri.../” (*Fără titlu*).

Ca întreg, memoria este mai ales domeniul propriului adevăr moral, așa cum notează poetul în versurile unei aluzii filosofice fulgurante la paradoxul dobândirii adevărului prin întâmplare. Căci, în privința condiției sale de adevăr, se teme poetul, și adevărul moral poate fi rodul întâmplării – nu altfel decât ceasul ce nu mai funcționează de mult, dar care indică de două ori pe zi ora exactă, marcând trecerea timpului tocmai prin propria sa încremenire: „săptămîna trecută o zi întreagă am crezut că vineri e joi, /dar este foarte posibil să fi fost invers,/ că joi era vineri,/ cu mișcări lente am mutat astă noapte acul la ora de vară, /o sarabandă de întîmplări neprevăzute, de mișcări haotice, /de alegeri inexplicabile, de ruperi frenetice de ritm, pe care/ dorim să le înscriem definitiv în ceasornice și în calendar” (*Iluzia*).

Când mută limbile ceasornicului pentru a corecta iluzia, dar și pentru a o înteți, Liviu Antonesei întrevede că adevărul se află, de fapt, în tot ceea ce poate fi numit, tot cu vorbele sale, „antropologia vieții de zi cu zi”: în întâmplările dorite și nedorite ale unei călătorii cretane, în nostalgia după sărutul iubitei înainte de a adormi, în imaginea plopilor de pe aleile unei grădini botanice, în amiciția de demult cu Bloody Mary, în prietenii și oamenii pe care i-a iubit, în conversații studențești, în aeroporturi și statul la coadă, pe plajă, în reveria substituirii unor filozofi de demult, în bătrânețe ca formă de cunoaștere și de decență morală.

Alteori, poetul preferă să se afunde și mai mult în visare, de vreme ce, nu-i așa?, „visul este o rătăcire a memoriei”, dar și o împăcare cu întâmplările propriei vieți și ale lumii. Poetul a înțeles de timpuriu, chiar dacă filozofic acceptă aceasta doar cu timpul, că lumea nu poate fi salvată, ci doar înțeleasă, și că absolvirea rămâne una pur individuală, dar una la care se ajunge pe căi bătute și de alții, de cei din jur, din trecut sau dintotdeauna: eros, prietenie, călătorii, boemă și așteptare a trecerii timpului. În acest sens, poezia lui Antonesei oglindește, la rândul ei, naturalețea sa etică. Ea nu moralizează și nu formulează imperative, dar din fiecare poem al său se desprinde convingerea că viața merită trăită, că iubirea rămâne posibilă și că fidelitatea față de sine însuși reprezintă o formă, poate singura autentică, a libertății.

O asemenea existență poetică pare aproape neverosimilă într-un mediu în care profesarea ipocrită a conformismului și a intransigenței morale reprezintă forma cea mai aplaudată de virtute cărturărească. În acest mediu, însingurarea lui Liviu Antonesei nu este biografică neapărat, cât intelectuală, și ne reamintește că se poate trăi simplu, plăcut, în acord cu sine și cu adevărul moral, ca poet, ca intelectual și cetățean.

Nicolae Teoharie: „...scriind mă consider mai viu”

Nicolae Teoharie **(n. 4 ianuarie 1951, Munteni-Buzău, județul Ialomița). A urmat cursurile Facultății de Drept din cadrul Universității București începând cu anul 1973 și le-a abandonat în anul 1976. A fost profesor de limba franceză între anii 1977-1983. Din 1983 s-a stabilit în orașul Țăndărei, Ialomița, unde ocupă postul de funcționar economic, apoi director comercial la Fabrica de Ulei Țăndărei, Ialomița.**
Primul text literar publicat apare în *Tribuna Ialomiței* în anul 1969. Publică poeme și eseuri în reviste literare printre care: *România literară, Helis, Sud, Oglinda literară, Ex Ponto, Tomis, Pro Saeculum, Meandre* etc.
Debut editorial cu volumul de poeme *Nostalgia marginilor*, la Editura Eminescu, în anul 1999. Volume publicate: *Camera de concret* (Slobozia, 2008); *Legați-mă la ochi cu sentimente* (Slobozia, 2008); *Diavoli de cafenea* (Slobozia, 2009); *Să ne petrecem moartea împreună* (Slobozia, 2014); *Sâmbătă, când zeii au treabă* (București, 2016); *O zi pe care am locuit-o cândva* (București, 2020); *Poeme de iertat fericirea* (Bucuresti, 2023 – Premiul Filialei Dobrogea a Uniunii Scriitorilor din România), *Nu despre neant este vorba aici* (Bucuresti, 2025 – nominalizat de Uniunea Scriitorilor din România pentru Premiul „Cartea de poezie” a anului 2025).

Care este cea mai poetică amintire pe care o aveți?
Am o amintire din copilărie pe care o consider chiar poetică, o amintire de prin începutul anilor ’60. Cred că aveam vreo 10-11 ani, iar sora mea mai mică, Aneta, vreo 3-4 ani. Avea un păr lung, galben, și îmi plăcea să o iau de mână și să fugim pe ulița satului sau pe câmp, și în fuga aceea părul ei părea un foc alergând. Aveam senzația că alergând de mână cu ea alerg de mână cu frumusețea. În primăvara aceea s-a năpustit peste noi o furtună de praf saharian, un fel de viscol de praf roșiatic. Ferestrele și ușile închise, aveam voie să ieșim din casă doar cu o batistă umezită la gură. Trecuseră deja 3 zile de când ne înecam cu praful acela. Dintr-o foaie groasă de desen, dantelată pe margini cu bucăți de stuf, am confecționat un zmeu. Dar mai întâi am desenat pe foaia aceea un sfânt. L-am ales pe Sfântul Mihail, un sfânt războinic (eram religioși), un sfânt pe care zmeul să-l ridice la cer și acolo să-l roage pe Dumnezeu să oprească furtuna. Am ieșit în câmp să ridicăm zmeul folosind un mosor de ață de cusut. Vânt era din plin, zmeul s-a ridicat cam la 30 de metri, de-abia se mai vedea, când ața s-a rupt, zmeul pierzându-se în norii de praf. Spre seară furtuna s-a potolit. Miracolul era acolo. Candoarea a învins. Doamne, cu ce febrilitate povesteam că noi am oprit furtuna! A fost prima dată când am învins cerul. Aveam să aflu apoi că urma să mă pedepsească.

Nu despre neant este vorba aici, ci despre poezie. Ce vă inspiră să vă așezați la masa de scris?
În fiecare zi ești vizitat de un „ceva”, un gând sau o idee, și simți un sentiment de rușine de a nu dezvolta acel „ceva”. Viața continuă să fie un mister și ar fi păcat să nu încerci măcar să te apropii de el. Eu scriu în camera mea cu vedere spre parc, pe care am numit-o camera întrebărilor sau camera de visare cu ochii deschiși. Când nu scriu într-o zi nimic consider că mă sustrag de la o datorie și mă simt culpabil. De fapt, scriind mă consider mai viu (sic!).

Fiecare vers de-al dumneavoastră ajunge la țintă. Rescrieți mult sau sunteți convins că un poem trebuie creat dintr-o suflare?
Fac parte dintre cei care primesc „nu se știe de unde” un vers sau două, ceva de început, ceva esențial. Apoi scriu greu. Scriu ca un exilat în foaia albă, care se gândește cum să se întoarcă în copilăria din care a fost izgonit.
Scriu cu gândul la copilărie. Acolo s-a întâmplat totul. Restul e repetare. Scriu greu, șterg, adaug un cuvânt, două, un vers, dar asta nu înseamnă că mă chinui, dimpotrivă, scriu cu bucurie, exploziv. Am scris și poeme dintr-o suflare, cum spuneți dumneavoastră, mai cu seamă poeme cu rimă.

Ce poet credeți că v-a influențat cel mai mult în parcursul literar?
Nu cred că este vorba de vreun poet anume, poate Bacovia cum spun toți cei care mi-au citit poemele. În schimb aș putea să vă enumăr câțiva poeți care m-au însoțit de-a lungul timpului: Nichita Stănescu, Rainer Maria Rilke, T.S. Eliot, Georg Trakl, Arghezi, Esenin. Când eram tânăr știam pe de rost aproape 100 de catrene din Omar Khayyam și mult, mult, Eminescu.

Sunt convins că ați fi un prozator la fel de bun. V-a tentat să scrieți și altceva în afară de poezie?
Doamne, îi consider pe prozatori niște sfinți, niște sfinți pedepsiți de talent. Nu-i invidiez pe cei care scriu proză sau îi invidiez, dar, în același timp, îi admir. Ce muncă sisifică îți trebuie să scrii romanele acelea de peste șase sute de pagini, „cărămizile”, cum spun unii. Am convingerea că Dostoievski, Orhan Pamuk, Mircea Cărtărescu, Jules Verne, Mo Yan și mulți alți „maratoniști” ai prozei sunt creatori de lumi și că ei au creat lumea special pentru mine, lumea în care îmi place să trăiesc. Da, am la sertar câteva sute de pagini de proză și sunt somat destul de des de copiii mei și soție să le public într-un roman. Probabil că meteahna mea de a șlefui versurile nu mă lasă deocamdată să îndrăznesc și în această direcție.

Pregătiți un nou volum? Dacă da, vă rog să încheiați interviul cu un poem inedit.
Da, lucrez la un nou volum, cred că sunt undeva la jumătatea lui, sper să reușesc să îl public anul viitor.

ce tineri eram
două lucruri durabile a făcut omul:
iadul și alcoolul, și încă se gândea,
cu o ușoară părere de rău, la comunism
și iertare.

însă omul nu s-a lăsat. a turat întunericul
la maximum și chiar a făcut comunismul!
trăiam într-o groapă a timpului.
frumoși de vânt, de frig și de ninsori
botezam băuturile cu nume de fete.

se auzea ceva imaterial sub inimi?
imediat scriam poeme pentru uz intern.
frecventam aceeași moarte. ce tineri eram!

interviu realizat de Vlad Mușat

„Spune-mi, Annelore, de câte ori/ te-ai gândit la mine așa?”

poeme de Ana Mirea

În acest număr vă propun câteva poeme de Ana Mirea, din volumul de debut în curs de apariție la Editura pentru Artă și Literatură, în colecția *Arcane*, coordonată de Andrei Zbîrnea. Ana Mirea (n. 1998, București) a studiat Comunicare și Relații Publice în Franța și este, în prezent, profesor de limba engleză. Scrisul său se situează în proximitatea cotidianului, a intimității și a fragilității, explorând tensiunile dintre corp, memorie, relație și spațiul domestic. A publicat poezie în reviste literare din România, Franța și Statele Unite și a fost laureată a mai multor concursuri de poezie din România și Italia. În 2026, a câștigat concursul „Rețeaua Literară” și, grație acestui premiu, vom găsi volumul ei de debut (al cărui titlu este încă o surpriză) la târgul de carte Gaudeamus. (Marian NEGUȚU)

Suntem cine suntem

suntem o adunătură de imbecili
care-și taie degetele-n colțuri de hârtie
și se mânjesc pe obraji ca Rambo.
suntem rezultatul unui sistem disfuncțional,
al unei probleme erectile rezolvate în cele din urmă
cu sacrificii feminine,
suntem cozi infernale la alimentare care se închid la ora șase,
suntem griji cu duiumul, suntem timbre poștale
pe care nu le mai pune nimeni în clasoare, nici nu știu
dacă mai există clasoare, de fapt, nici nu știu
cum mai suntem noi, eu am plecat
eu v-am lăsat să fiți cum vreți, eu cred
că libertatea mea se oprește atunci când a voastră începe,
eu cred că nu trebuie să ne călcăm pe picioare chiar așa,
eu aș vrea să fiți cum sunteți
fără să mă călcați pe picioare, chiar așa,
cine vrea să dea cu degetul mic
de colțul mesei și apoi
să dea vina pe mine?

De câte ori te-am văzut în capul meu

Spune-mi, Annelore, de câte ori
te-ai gândit la mine așa?
am așteptat semne semne semne
inconștient, am visat că vei veni, așadar
când s-a întâmplat, am simțit
am stat la pândă, meschin
m-am lins pe buze de tine deși
gustul nu ți-l cunoșteam
vino vino vino
vino la mine
eu te doresc atât de mult, uite
putem sta amândoi aici în sufrageria asta
să ne facem fericirea sendvișuri calde
hai să înșirăm pe ațe perlele
minții tale ascuțite care
taie-n mine, roade oase,
dintr-un colț să sticlească fantoma
trecutului de care mă separă
doar o literă, eu văd
sus jos sus jos sus jos
întrerupătorul din ochii tăi verzi
departe departe departe
alerg în ei și totuși
nu e destul nu nu nu
nu te mai gândi
nu te pot avea neprihănită deși
cu totul te iubesc, să știi
ți-am dorit răul timp de o secundă, acolo,
în stația de autobuz, am visat
cum ar fi fost să te fi avut
înainte, când zburam
sus sus sus
eu știu ce gust au norii
când te văd
acoperită de zăpadă
albă albă albă
câte urme în orașul ăsta!
de-abia aștept să bat
câmpii tăi de smarald
noapte de noapte
să-ți sting lumina
oare ce final vei scrie când
din noi vor rămâne numai
două perechi de ochelari pe noptiera ta
două cărți poștale gemene în biblioteci separate
două două două
ne întrepătrundem ca două animale
siameze, știu
că ți-e frică, te miros
eu nu mai pot să duc încă o durere,
tu m-ai spinteca, și totuși
când limba ta alunecă printre cuvinte
pe coapsele mele, mă întreb
de câte ori te-ai gândit la mine așa?

Anton Holban – Radu Cosmin
Întâlnire efemeră în Saint-Malo din Bretania

Alexandru H. POPA

Radu Cosmin (1879 – 1959) este psedonimul literar al profesorului și scriitorului Nicolae Tănăsescu. A fost în două rânduri profesor de limba franceză la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești: între 1909 – 1910 și din 1927 și până la pensionare în 1940.

A fost un pasionat călător în Europa, impresiile de călătorie publicate în diferite ziare și reviste, le-a cumulat în volumul *„Drumuri de lumină prin țări străine”* tipărit la Ediitura Casa Școalelor, București, 1943.
După cum declară în articolul dedicat lui Nicolae Iorga din serialul „Figuri culturale în Bucureștiul de ieri și de astăzi” publicat în revista *„Cele trei Crișuri”* de la Oradea în 1936:
„Socot că nu puțin a contribuit acestă cărticică (Amintiri din Italia – Neculai Iorga, 1895) azi de mult epuizată, la altoirea sufletului meu cu patima drumeției prin meleaguri străine, arătându-mi cum se călătorește cu temei și instructiv, și dându-mi directivele viitoarelor mele note și impresii de călătorie pe care le public în ziare și reviste de câțiva ani în șir.” ([1], pag. 26).
Menționăm următoarele însemnări ale lui Eugen Lovinescu din: Sburătorul, Agende literare, vol. II [2]:
Marți, 25 iunie [1929]
C. Narly – și cu el în Cișmigiu unde vine și Radu Cosmin, care pleacă în străinătate pe două luni.
. . . . ([2], pag. 212).
Constantin Narly (1896 – 1958) – profesor de pedagogie la Universitățile din Cernăuți și București, doctor în filozofie la Gottingen, scriitor, poet, prozator și publicist român.
Vineri, 13 septembrie [1929]
Radu Cosmin, întâlnit la Socec, căuta cărți de limba franceză. Vine la mine să i le dau – 12 ½ - 1 ! În fond, ce brave homme ! *Îmi povestește periplul său european.*
. . . . ([2], pag. 218).
Socec – Librăria Editurii Socec, înființată în 1856 de întreprinzătorul de origine cehă Ioan V. Socec, una dintre cele mai importante edituri din industria românească de cărți din perioda interbelică.
Anton Holban (1902 – 1937), prozator, nepotul lui Eugen Lovinescu, a fost profesor de limba franceză la Galați și București. A scris nuvele, eseuri, critică literară. Autorul romanelor: *Romanul lui Mirel, O moarte care nu dovedește nimic, Parada dascălilor, Ioana și Jocurile Daniei,* publicat postum în 1971.

În lucrarea memorialistică a lui Vlaicu Bârna *„Între Capșa și Corso”*, în capitolul „Enigmaticul Holban” am putut citi:
„Cu mult haz, [Holban] *mi-a împărtășit și stupoarea lui când a plecat de la Paris în Bretania, să vadă locurile unde a copilărit Chateaubriand și ajungând la celebrul mormânt al scriitorului, aflat într-un câmp pustiu, pe care nu figura nici-o inscripție, un bărbat perorând în românește fraze de tipul: „O, tu, eternitate”, etc. S-a dovedit că oratorul român nu era altul decât scriitorul Radu Cosmin, vizitator al cenaclului „Sburătorul”.*
. . . . ([3], pag. 64).
Anton Holban a publicat în ziarul *Vremea*, al cărui colaborator a fost, din ziua de 23 aprilie 1934, articolul: „Călătorii în Franța”, în care am identificat pasajul:
„La Saint – Malo, când mă credeam mai singur pe lume și extrăgeam din această singurătate toate desnădejdile, dar și voluptăți, a apărut cu un zâmbet pe buze, cu amândouă mâinile întinse, d. Radu Cosmin”.
. . . . ([4], pag. 9).
Din analiza celor două fragmente se poate presupune că au avut loc două întâlniri între Anton Holban și Radu Cosmin la Saint – Malo: prima la mormântul lui Chateaubriand, la care Anton Holban l-a observat pe Radu Cosmin fără ca acesta din urmă să fi sesizat prezența lui Holban și o a doua surprinzătoare pentru Holban cu contact fizic.
Putem aprecia că întâlnirea dintre Anton Holban și Radu Cosmin la Saint – Malo a avut loc la sfârșitul lunii iulie 1929. În 31 iulie 1929 Holban îi trimite din Saint – Malo o scrisoare prietenului și colegului

profesor de limba franceză la Galați, Ion Argintescu (1906 – 1964?), iar la 1 august 1929 părăsește cu vaporul Saint – Malo. ([5], pag. 32 – 33).
Radu Cosmin în însemnările sale privind vizita la Saint – Malo publicate în cartea *„Dumuri de lumină prin țări străine”* [6], nu menționează o întâlnire cu Anton Holban.
Mormântul lui François-René de Chateaubriand se află pe insula „Grande Bé” în fața plajei „Bon Secours” din Saint – Malo și este accesibil pe jos pe o alee din nisip doar la reflux.
Radu Cosmin menționează în medalionul din cartea „Drumuri de lumină prin țări străine” că a vizitat mormântul lui Chateaubriand într-o zi de duminică. ([6], pag. 340). Din calendarul anului 1929 am găsit că vizita a avut loc în ziua de 28 iulie 1929, dacă ținem cont de cele menționate mai sus.
Radu Cosmin în finalul medalionului dedicat orașului Saint – Malo și lui Chateaubriand notează: *„Ciudat ! Ce false sunt uneori ideile ce ne facem din cărți ! Din descripțiile biografice despre Chateaubriand, credeam că găsesc la Saint – Malo un colț de pământ ursuz. Și iată colo „în hotelul unde locuesc”, a trăit și a visat însuși marele poet al naturii care și-a modelat sufletul în cadrul acesta grandios.*
„Ici est né Chateaubriand.” [„Aici s-a născut Chateaubriand”] *scrie pe poarta de intrare a hotelului meu. Și sub blazonul vicontelui:* Mon sang teinte les bannières de France. [Sângele meu a înroșit stindardele Franței]. *În felurite camere urmele marelui om:*
La etajul II, e o cameră foarte largă. Un pat de nuc lustruit. Lemnul s-a înroșit de vreme. Deasupra patului polog. [polog – înv. baldachin].
Azi, are și somieră, fiindcă servește pasagerilor hotelului. (!?).
Pe pereți armele familiei. Un tablou reprezintă pe Chateaubriand tânăr. Altul, bătrân. Un cămin larg în care, parcă tot mai arde cenușa... amintirilor. O fereastră dă spre mare. Se vede bine „Le Grande Bé*” și la grande bleue !...*
Marea albastră, iubita credincioasă care-l vizita pe marele Rene de două ori pe zi, până sub ferestrele camerei lui, o dată ziua și o dată noaptea. La haute maree! [Mareea cea înnaltă!].
În fața odăii lui de culcare se vede stânca liniștită, pe care cel mai mare poet în proză al Franței, își doarme somnul eternității.
Azi, în camera lui, pe patul lui, dorm feluriți turiști, Englezi, Americani îngrășați de huzur, sau, poeți delicați, care, cu sfială ating marginea patului în care s-a odihnit cel mai sbuciumat suflet al geniului frumos și al umanității. ([6], pag. 344 – 345).
Anul acesta la sfârșitul lunii august am vizitat împreună cu soția și fiul nostru mai multe localități din Bretania, printre care și Saint – Malo, Normandia și două castele de pe valea Loirei. Evident că am dorit să vedem casa în care s-a născut Chateaubriand și mormântul acestuia. Timpul avut la dispoziție nu ne-a permis să găsim intervalul în care este accesibil cu piciorul drumul către insula „Grande Be”, dar am privit-o de la marginea zidurilor cetății, în fața cărora este plaja „Bon Secours”. În figura 1 prezentăm o imagine a mormântului lui Chateaubriand preluată de pe internet.
Casa în care s-a născut Chateaubriand se găsește pe strada care-i poartă numele la Nr. 3, este proprietate privată și nu poate fi vizitată. Intrarea în clădire se află în curtea interioară a „Hotelului France et Chateaubriand”. Hotelul are camere elegante, un restaurant la parter și un altul la etajul 5 cu vedere la mare, bar si aici se pot organiza seminarii și evenimente. În figura 2 prezentăm intrarea clădirii unde s-a născut Chateaubriand, unde se poate identifica blazonul familiei marchizului și inscripția cu data nașteri acestuia. În figurile 3 și 4 sunt prezentate două imagini ale hotelului luate din piața Chateaubriand.
Autorul ține să le mulțumească soției pentru organizarea excursiei și fiului pentru asigurarea transportului între obiective.

Bibliografie

1) Radu Cosmin – „Nicolae Iorga”, *Cele trei Crișuri* – Anale Culturale, Anul XVII, Nb. 1 – 2, ian. – febr. 1936, p. 23 – 27, Nr. 3 – 4, martie – aprilie 1936, pag.51 – 55, republicat de Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga”, Ploiești – 2021, în colecția *Cărticica de buzunar – Serie nouă*, Nr. 1, p. 32;
2) E. Lovinescu – *Sburătorul, Agende literare*, vol. II, Editura Minerva, București, 1996;
3) Vlaicu Bârna – *Între Corso și Capșa*, Editura Polirom, 2014, Ediția a III – a, adăugită, p. 64;
4) Anton Holban – *Călătorii în Franța, Vremea*, Anul VII, Nr. 335, 29 aprilie 1934, p. 9;
5) Anton Holban – *Pseudojurnal, Corespondență*, acte, confesiuni, Editura Minerva, București, 1978, p. 32 – 33;
6) Radu Cosmin – *Drumuri de lumină prin țări străine*, Editura Casa Școalelor, Bucureși, 1943, p. 337 – 345.

Harta nevoilor tinerilor din România (II)
(studiu participativ realizat prin metoda World Café)

Marian DRAGOMIR

6. Rezultatele cercetării

6.1. Educație și dezvoltare

Întrebările adresate participanților au fost:
Ce abilități ai vrea să înveți în afara școlii?
Ce tipuri de cursuri sau ateliere lipsesc pentru tineri?
Ce te-ar ajuta să te pregătești mai bine pentru viitor?
Ce îi împiedică pe tineri să participe la activități educaționale?
Dacă ai putea crea o singură activitate educațională pentru tineri, care ar fi aceasta?
În prima întrebare, răspunsul dominant a fost dezvoltarea gândirii critice. Acesta a fost urmat de abilitățile de învățare și vorbitul în public.
Prioritizarea gândirii critice poate fi interpretată prin raportare la nevoia tinerilor de autonomie cognitivă și de capacitate de a evalua informațiile disponibile. Într-un mediu caracterizat de circulația rapidă a informației, competența de a diferenția informația relevantă de opinie, manipulare sau informație neverificată devine o componentă importantă a autonomiei.
Vorbitul în public indică, la rândul său, o nevoie de dezvoltare a capacității de exprimare și comunicare. Aceste competențe sunt relevante atât în contexte educaționale, cât și profesionale și civice.
La întrebarea privind tipurile de cursuri sau ateliere care lipsesc, educația financiară a fost răspunsul dominant. Au fost menționate, de asemenea, educația digitală și orientarea profesională.
Cele trei direcții indică nevoia unor competențe asociate tranziției către viața adultă. Educația financiară poate contribui la dezvoltarea autonomiei în administrarea resurselor. Educația digitală este relevantă pentru accesul la informații, servicii și oportunități. Orientarea profesională conectează procesul educațional cu deciziile privind viitorul profesional.
La întrebarea privind pregătirea pentru viitor, internshipurile au fost prioritare. Au fost menționate apoi accesul la informații, mentoratul și voluntariatul. Rezultatul indică o orientare clară către experiența practică. Internshipul oferă posibilitatea testării unui mediu profesional și a obținerii unui feedback asupra propriilor competențe. Mentoratul poate reduce incertitudinea și poate facilita accesul la informații provenite din experiența unor persoane mai avansate profesional. Voluntariatul poate contribui la dezvoltarea competențelor, a rețelelor sociale și a capitalului social.
În ceea ce privește barierele, au fost indicate lipsa oportunităților de internship și lipsa motivației, urmate de resursele financiare, lipsa timpului și lipsa finanțării.
Această distribuție este relevantă deoarece arată că participarea educațională nu poate fi explicată exclusiv prin motivația individuală. Există și bariere structurale. Costurile, transportul, timpul disponibil și accesul la programe influențează posibilitatea efectivă de participare.
Activitatea educațională preferată a fost orientarea profesională, urmată de internshipuri și activități practice.
Rezultatele celor cinci întrebări converg către un model educațional în care informarea, experiența practică și orientarea profesională sunt interconectate.
Din perspectiva dezvoltării personale pot fi identificate patru nevoi centrale: autonomie, competență, autoeficacitate și orientare.
Gândirea critică și educația financiară susțin autonomia. Competențele practice și digitale susțin competența. Internshipurile, voluntariatul și vorbitul în public pot contribui la dezvoltarea autoeficacității. Mentoratul și orientarea profesională contribuie la orientarea către viitor.
Recurența internshipurilor și a orientării profesionale în mai multe întrebări constituie unul dintre cele mai consistente rezultate ale acestei secțiuni.

6.2. Participare și implicare

Întrebările au fost:
În ce fel ai vrea să te implici în comunitatea ta?
Ce îi determină pe tineri să participe la activități civice sau comunitare?
Ce îi împiedică să se implice?
Cum ar putea autoritățile și organizațiile să asculte mai bine vocea tinerilor?
Ce decizie legată de tineri ai vrea să poți influența?
În ceea ce privește formele de implicare, proiectele și grupurile de inițiativă au fost cele mai frecvente răspunsuri. Au fost menționate și evenimentele comunitare și activitățile sociale.
Preferința pentru proiecte indică orientarea către forme de participare active, în care contribuția individuală poate produce un rezultat observabil.
Grupul de inițiativă ocupă o poziție intermediară între acțiunea individuală și participarea instituțională.
La întrebarea privind motivația participării, dezvoltarea competențelor a fost răspunsul

dominant. Au urmat dorința de a ieși din zona de confort și dorința de a produce schimbare.
Aceste răspunsuri indică o relație între motivația individuală și motivația socială. Participarea poate reprezenta simultan un instrument de dezvoltare personală și o formă de contribuție la comunitate.
În privința barierelor, cel mai important răspuns a fost sentimentul că tinerii nu sunt luați în serios. Au fost menționate și lipsa informațiilor și anxietatea socială. Acest rezultat este important deoarece mută analiza de la ideea unei lipse de interes către problema eficacității percepute a participării. Dacă tinerii consideră că opiniile lor nu produc efecte, participarea poate deveni mai puțin atractivă.
Lipsa informației reprezintă o altă barieră. Pentru participare este necesar nu doar interesul, ci și accesul la informații despre mecanisme, oportunități și modalități de implicare.
În ceea ce privește modalitățile prin care autoritățile și organizațiile ar putea asculta mai bine vocea tinerilor, grupurile de inițiativă au reprezentat răspunsul principal. Au fost menționate și consultările cu tinerii și intervențiile formale.
Răspunsurile sugerează preferința pentru mecanisme de participare care permit trecerea de la exprimarea opiniei la acțiune. Consultarea are valoare participativă atunci când este conectată cu feedback și cu posibilitatea de a influența deciziile.
La întrebarea privind deciziile pe care tinerii ar dori să le influențeze, bursele pentru elevi au fost indicate ca prioritate. A fost menționată și alocarea fondurilor pentru scrierea și implementarea proiectelor.
Rezultatul este relevant deoarece participarea este asociată nu doar cu exprimarea opiniilor, ci și cu accesul la resurse și capacitatea de a influența decizii concrete.
În ansamblu, această secțiune evidențiază o posibilă contradicție între disponibilitatea tinerilor de a participa și percepția că nu sunt suficient ascultați. Pentru reducerea acestei discrepanțe sunt necesare mecanisme reale de participare, acces la informație, dezvoltarea competențelor și feedback instituțional.

6.3. Oportunități și carieră

Întrebările au fost:
De ce oportunități au nevoie tinerii pentru a-și construi viitorul?
Ce tipuri de experiențe practice ți-ar fi utile?
Ce te-ar ajuta să îți găsești mai ușor un loc de muncă?
Ce oportunități internaționale ai vrea să ai?
Ce ar trebui să ofere comunitatea pentru ca tinerii să își construiască viitorul aici?
Internshipurile au reprezentat răspunsul dominant la prima întrebare. Au fost menționate și activitățile de tipul celor desfășurate în Palatele Copiilor și oportunitățile antreprenoriale.
Reapariția internshipului confirmă rolul său perceput ca instrument de tranziție între educație și muncă. Tinerii nu solicită doar acces la locuri de muncă, ci și contexte în care să își descopere interesele și să își testeze competențele.
În ceea ce privește experiențele practice, locurile de muncă part-time au fost prioritare. Au urmat taberele universitare și activitățile de dezbatere.
Munca part-time poate permite acumularea experienței fără întreruperea educației formale. Ea poate contribui la dezvoltarea responsabilității, disciplinei și competențelor profesionale.
Taberele universitare pot reduce incertitudinea privind alegerea domeniului de studiu, iar dezbaterile contribuie la dezvoltarea competențelor transferabile.
La întrebarea privind găsirea unui loc de muncă, au fost prioritizate locurile de muncă destinate tinerilor, urmate de internshipurile desfășurate în timpul studiilor.
Acest rezultat indică o problemă de acces la piața muncii. Tinerii pot întâmpina situația circulară în care angajatorii solicită experiență, în timp ce experiența poate fi dobândită tocmai prin accesul la un loc de muncă sau la un internship.
În privința oportunităților internaționale, toți participanții au indicat experiențele Erasmus+.
Interesul pentru mobilități internaționale poate fi interpretat ca interes pentru dezvoltarea competențelor interculturale, lingvistice și sociale.
Mobilitatea poate contribui la autonomie, adaptabilitate și dezvoltarea rețelelor sociale. Prin urmare, interesul pentru Erasmus+ nu trebuie redus la componenta de călătorie.
La întrebarea privind ceea ce ar trebui să ofere comunitatea pentru ca tinerii să își construiască viitorul local, centrele sau locurile pentru voluntariat au fost prioritare. Au urmat o situație economică bună și materiale educaționale moderne.
Voluntariatul apare astfel simultan ca instrument de participare, dezvoltare personală și dezvoltare profesională. În același timp, răspunsul privind situația economică indică importanța condițiilor structurale pentru decizia de a rămâne într-o comunitate.
În ansamblu, rezultatele conturează un ecosistem al oportunităților. Acesta include internshipuri, locuri de muncă part-time, locuri de muncă pentru tineri, voluntariat, educație, dezbateri, mobilități internaționale și infrastructură locală.
Un rezultat important este diferența dintre existența competențelor și existența contextelor în care aceste competențe pot fi utilizate. Tinerii nu solicită doar să învețe, ci și să poată aplica ceea ce învață.

6.4. Timp liber și viață socială

Întrebările au fost:
Ce activități ai vrea să găsești mai des pentru tineri?
Ce spații pentru tineri lipsesc?
Cum ai vrea să arate un centru ideal pentru tineri?
Ce activități ar aduce împreună tineri cu interese diferite?
Ce ai schimba în modul în care tinerii își petrec timpul liber?
Atelierele de educație nonformală au reprezentat răspunsul dominant la întrebarea privind activitățile dorite.
Rezultatul arată că tinerii nu separă în mod rigid timpul liber de procesul de învățare. Activitățile nonformale pot avea simultan funcții educaționale și sociale. Ele oferă contexte de experimentare, comunicare, cooperare și dezvoltare personală.
În cadrul răspunsurilor au fost menționate centrele pentru tineri și cafenelele tematice ca forme de infrastructură socială.
La întrebarea privind spațiile lipsă, centrele pentru tineri au fost prioritare, urmate de spațiile destinate activităților artistice.
Recurența centrelor pentru tineri este semnificativă. Ea apare în mai multe domenii și sugerează existența unei nevoi pentru infrastructură permanentă, accesibilă și adaptată tinerilor.
Spațiile artistice răspund unor nevoi suplimentare de expresie, creativitate, identitate și apartenență.
În ceea ce privește centrul ideal pentru tineri, în materialul de cercetare au fost identificate două opțiuni dominante, însă acestea nu au fost transcrise integral în forma inițială a bazei de analiză. În consecință, interpretarea academică a acestei întrebări este limitată și nu introduce categorii care nu au fost documentate în datele originale.
La întrebarea privind activitățile care ar putea reuni tineri cu interese diferite, festivalurile locale au fost răspunsul dominant. Au fost menționate și activitățile legate de problemele comunității și conferințele.
Festivalurile pot funcționa ca mecanisme de integrare socială și de construire a apartenenței. Activitățile orientate către problemele comunității conectează viața socială cu participarea civică. Conferințele creează contexte de dialog și schimb de idei.
Una dintre propunerile frecvente privind timpul liber a fost existența unor zone cu Wi-Fi gratuit în care activitățile să se desfășoare fără utilizarea telefonului. Deși răspunsul poate părea paradoxal, el poate fi interpretat ca o solicitare pentru combinarea infrastructurii digitale cu interacțiunea directă. Nu este exprimată neapărat respingerea tehnologiei, ci nevoia unor contexte în care relația interpersonală să aibă prioritate.
Per ansamblu, rezultatele indică nevoia unor spații permanente care să integreze educația nonformală, cultura, socializarea, voluntariatul și recreerea.

6.5. Comunitate și spațiu pentru tineri

Întrebările au fost:
Ce problemă a tinerilor din comunitate ar trebui rezolvată prima?
Ce locuri din comunitate ar trebui transformate sau îmbunătățite?
Ce ar trebui să existe într-un oraș prietenos cu tinerii?
Ce servicii pentru tineri lipsesc?
Dacă ai avea un buget pentru tineri, pe ce l-ai investi?
Lipsa serviciilor de consiliere a reprezentat răspunsul dominant la prima întrebare. Au urmat lipsa spațiilor dedicate tinerilor și lipsa oportunităților.
Consilierea poate fi înțeleasă atât ca orientare educațională și profesională, cât și ca suport în luarea deciziilor. Accesul la astfel de servicii poate reduce incertitudinea și poate facilita accesul la informație și oportunități.
În ceea ce privește spațiile care ar trebui transformate sau îmbunătățite, spațiile verzi au fost prioritare. Au fost menționate și spațiile comunitare din școli.
Spațiile verzi au funcții multiple. Ele pot susține recreerea, activitățile sportive, socializarea și interacțiunea comunitară.
Școala poate funcționa, la rândul său, ca infrastructură comunitară, inclusiv pentru activități culturale, civice și sociale.
În definirea unui oraș prietenos cu tinerii, natura în oraș a fost prioritară, urmată de centrele pentru tineri și programele de incluziune.
Rezultatul sugerează că „orașul prietenos cu tinerii” este perceput multidimensional. El presupune simultan infrastructură, mediu de calitate și mecanisme de incluziune.
În privința serviciilor lipsă, locurile de muncă pentru tineri au reprezentat răspunsul dominant. A fost menționat și transportul public adecvat.
Integrarea ocupării în responsabilitatea comunității este relevantă. Lipsa oportunităților profesionale poate contribui la migrația tinerilor către alte localități.
Transportul public reprezintă, la rândul său, o infrastructură care influențează accesul la educație, muncă, cultură, activități de tineret și recreere.
La întrebarea privind utilizarea unui buget pentru tineri, centrele pentru tineri au fost prioritare, urmate de zonele de recreere.
Această distribuție confirmă rezultatele din celelalte secțiuni. Centrele pentru tineri nu apar ca o nevoie izolată, ci ca o prioritate transversală.

A-ți recunoaște neștiința...

Dumitrița STOICA

Într-o povestire japoneză din tradiția budistă, un învățăcel bate la ușa învățătorului:
„– Cine-i acolo? a întrebat învățătorul.
– Rinzo.
– Pleacă! a strigat cu asprime învățătorul.”[1]
Ușa se deschide abia când răspunsul tânărului este „Nimeni”. Morala povestirii aparține unei întregi tradiții umaniste pentru care, în educație, dincolo de abilitățile cognitive, fundamentală rămâne capacitatea omului de a se uita pe sine și de a străbate drumul dificil al unei cunoașteri fără de care nu se poate defini, nu se poate numi într-un fel sau altul. Cu alte cuvinte, educația este, în primul rând, o problemă de caracter, și abia apoi una intelectuală. Dacă vrem să îmblânzim, totuși, o morală atât de austeră, totalmente străină timpurilor noastre, am putea să-i găsim un corespondent mai la îndemână: modestia. Maieutica socratică sau, mai târziu, îndoiala lui Descartes nu sunt doar metode de cunoaștere, ci și forme de recunoaștere a limitelor mereu de depășit prin efortul gândirii. „A-ți recunoaște neștiința e una dintre cele mai frumoase și mai sigure dovezi de judecată”, spune Montaigne în a doua carte a *Eseurilor* („la recconnaissance de l’ignorance est l’une des plus beaux et plus sûr témoignages de jugement”[2]).
Civilizația consumului și a divertismentului se situează la antipodul acestei umilități benefice. Reclama, sufletul comerțului, devine model pentru orice domeniu social, inclusiv școala publică. Narcismul individual și acela organizațional sunt literă de lege pe rețelele sociale, în pandant cu cyberhate-ul, respingerea violentă a tot ceea ce nu e ca mine/noi sau nu gândește ca mine/noi. Într-un asemenea context, nu e deloc de mirare că pseudoștiința are un succes mult mai mare decât știința, că argumentul și nuanțele lasă loc certitudinilor neclintite, că impostori care enunță profetic enormități atrag mulțimi de susținători, că meritocrația e sublimă, dar nu mai există, în societățile corupte și cu o modernitate târzie, asimilată aproximativ, decât pe ici, pe colo, nu în punctele esențiale.
Școala nu poate concura cu TikTokul și nici nu trebuie, pentru că menirea ei e alta. TikTokul este o formă a prezentului descris mai sus, școala are de transmis o moștenire culturală și-n același timp are de format niște competențe de bază pentru orice prezent și pentru orice viitor (uman și civilizat).

În plus, flatarea consumatorului e obligatorie. Trebuie să cumperi un produs sau un serviciu, miraculos sau cel puțin perfect, pentru că „meriți”. Firește că niciodată nu se pune problema dacă îți permiți să-l cumperi. În paradisul tot mai distopic al marketingului, toată lumea are bani. „Dacă vrei, poți”, spune un slogan al literaturii motivaționale, care are mai mulți cititori decât literatura psihologică științifică. Cum școala noastră este din ce în ce mai săracă, a găsit o soluție la îndemână: iubirea ca monedă de schimb. Abundă rețelele de declarații ale profesorilor care și-au ales profesia din dragoste pentru copii sau nu renunță la ea, cu toate că sistemul căreia-i aparțin este sufocant, tot din dragoste pentru copii. Elevii nu mai sunt elevi, ci copii care trebuie atrași spre studiu, fermecați, dacă se poate, și protejați cu o grijă anxioasă de tot stresul inerent al efortului cognitiv și, în principiu, al maturizării. Nu iubire trebuie să ofere școala, ci un parteneriat reglementat înțelept și generos, adică pe măsura importanței domeniului. Altfel, în relația dintre cetățenii de orice fel ai republicii, mai mari sau mai mici, sunt obligatorii respectul și cordialitatea, chiar dacă nu se pot legifera.
Unul dintre foloasele citirii sau recitirii clasicilor este să constați că ceea ce agită astăzi spiritele și intră în categoria subiectelor la modă le-a agitat și altădată. Cu alte cuvinte, mai ales în materie de vulnerabilități, lucrurile noi sunt, adesea, foarte vechi. Din fericire, odată cu noua programă de limba și literatura română pentru liceu, clasici ai literaturii universale vor putea fi studiați (prin fragmente) la școală.
Pentru Montaigne, sunt esențiale, în educație, cunoașterea copiilor și talentul de a face totul ținând cont de înclinațiile lor și de dificultățile pe care le întâmpină. În termenii de astăzi, esențială este individualizarea. El a avut parte de ea, firește, cum se întâmplă întotdeauna în cazul aristocraților. Tatăl lui, nobil și primar în Bordeaux, i-a adus de la cea mai fragedă vârstă un profesor german care să-l învețe latina. Profesorul era asistat de alți doi, fiindcă e mult de lucru. Latina a fost învățată cum înveți limba maternă, până pe la șase ani. Părinții și servitorii mai apropiați vorbeau cu el doar în latină. Așa de mult se latiniza în casă și prin împrejurimi,

încât, spune scriitorul, au intrat în uz în zonă câțiva termeni care numesc unelte. Tot atunci a luat și lecții de limba greacă. Totul „fără metodă, cărți, gramatică sau reguli, fără bici și fără lacrimi.” Așa s-a născut bucuria de-o viață a frecventării cărților de istorie și de poezie, cu precădere. A urmat apoi, între șase și treisprezece ani colegiul din Guyenne, cel mai bun din Franța cu câțiva profesori eminenți. Rezultatul: „aucun fruit que je puisse à présent mettre en compte” (nimic care să conteze). În plus, latina lui era mai nesigură decât la șase ani. Este un exemplu mai mult decât grăitor pentru distanța dintre educația primită acasă în cele mai bune condiții și școala publică.

Pe de altă parte, deși se consideră moale, adormit, leneș, lent în gândire, nu prea inventiv, cu o memorie precară, Montaigne a fost, fără să știe, un elev model, adică unul care nu pune nicio clipă la îndoială actul învățării. Cum l-ar fi putut pune când studiul început la o vârstă fragedă devenise deja rutină? Totuși, la final de colegiu dezamăgirea, deruta sunt evidente: „Riscul nu era să fac ceva rău, ci să nu fac nimic. Nimic nu anunța că voi ajunge un om rău, ci unul inutil.” Concluzia cred că este valabilă pentru o bună parte dintre noi. Toți avem nevoie de un profesor sau de mai mulți care să ne-ndrume, să ne scoată din lenea noastră naturală, să ne arate limitele, să ne ajute, dacă se poate, să le depășim. Să ne antreneze doar pe noi. Nici atunci nu există, însă, garanția deplină că educația primită va fi exact aceea de care avem nevoie, că ne va face să creștem cu adevărat și să ne simțim bine în pielea noastră și în lume. Până la urmă, educația de profunzime, aceea care ne face oameni, n-o putem face decât pe cont propriu. Cei mai buni profesori ai noștri suntem chiar noi, cu condiția să învățăm cu bucurie, în felul nostru (nu neapărat la o școală sau alta). Nu de la cea mai fragedă vârstă, ci de la aceea când începem să ne căutăm un drum.

E posibil așa ceva într-un învățământ de masă, cum este al nostru? Individualizarea este o mare minciună pe care pedagogia contemporană o promovează insistent. Nu este singura, firește. În condițiile unor investiții insuficiente în educație din partea statelor, criza școlii publice este tot mai vizibilă. Protestele legitime ale elevilor din Franța din aceste zile, dar și violențele stradale îngrijorătoare, cu sau fără legătură cu primele, sunt dovada acestei crize, dacă mai era nevoie de ea. Prăpastia dintre discursul despre școală și realitatea ei palpabilă capătă, de aceea, forme ilariant-grotești în sistemele de învățământ aflate în plină derivă, cum e al nostru. Educația se face la noi, individualizat, în felul următor: un profesor are în grijă, săptămânal, între, aproximativ, 180 și 600 de elevi. După noroc: și al lui, și-al lor.

Nimic nu e mai contrar educației decât a memora ce-au spus sau au gândit alții și-atât. „Nous ne travaillons qu’à remplir la mémoire, et laissons l’entendement et la conscience vide.” (Nu ne străduim decât să ne umplem memoria, înțelegerea și conștiința, nu.) A ști tot felul de lucruri nu înseamnă a fi educat.

Fără posibilitatea individualizării autentice sau măcar a unui număr rezonabil de elevi într-o clasă, sistemul recurge aproape automat la învățarea de șabloane sau „algoritmi”, în limbaj eufemistic. În plus, ceea ce a făcut un rău imens predării literaturii române în ultimele două-trei decenii a venit nu din școli, ci din zona deciziei politic-administrative. Examenul de bacalaureat a fost conceput în așa fel încât să permită memorarea aproape mecanică a unor comentarii literare de-a gata. Este, de fapt, o formă de a înlesni o promovabilitate confortabilă pentru decidenți, catastrofală pentru cititul efectiv al literaturii clasice și contemporane și, în general, pentru educația de orice fel, de la literație la valorile civice și morale.

Una dintre cele mai autentice definiri ale educației pe care nu o poate măsura niciun examen școlar, dar care, ar putea fi înlesnită de asemenea probe într-o școală ideală, dacă va exista cândva, îi aparține tot marelui scriitor francez:

„Elevul nu-și va spune lecția pe de rost, o va pune în aplicare. O va repeta prin faptele sale. Se va vedea atunci dacă e chibzuit în ce face; dacă e bun și drept în purtări; dacă e cumpătat și inspirat în vorbe; tare în fața bolii; neîngâmfat la joacă; cumpătat în plăceri; chivernisit cu avutul lui; nepăsător la gusturi, fie că-i vorba de carne, pește, vin sau apă. *El să-și socoate învățătura nu o etalare a științei, ci o lege a vieții, și să se conformeze acesteia și să asculte de hotărârile ei.*[3] Adevărata oglindă a învățăturii noastre e mersul vieții noastre.”[4]

1. Jean-Claude Carrière, *Cercul mincinoșilor: povești filozofice din lumea întreagă*, Editura Humanitas, 2010

2. *Des livres*, în *Essais*, 2, *Libraire Générale Française,* 1971 (traducerea în română îi aparține lui Vlad Russo, ediția Humanitas a *Eseurilor*)

3. Citat din Cicero.

4. *Despre educația copiilor, Eseuri,* 1.

Agendă festivalieră teatrală. Ploieşti (2011, 2012)

Lucian SABADOS

După 20 de ani de management teatral performant la Ploieşti, după zeci de premiere şi zeci de mii de spectatori la Teatrul „Toma Caragiu” între anii 1991-2011, împreună cu conducerea Primăriei Ploieşti şi cu Consiliul Artistic al teatrului, am luat decizia, privită acum ca firească, necesară şi logică, de a crea şi de a organiza un mare festival de teatru la Ploieşti.

Şansele şi premisele acestui proiect au fost asigurate de nivelul artistic deosebit atins stagiune după stagiune, de recunoaşterea sa naţională şi internaţională, de semnificaţia şi importanţa culturală a Ploieştiului, de puterea sa economică, ambiţia şi mai ales de aşteptările, exigenţele şi nivelul publicului său, unul obişnuit

Emblema primei ediţii a Festivalului.

cu spectacolele bucureştene şi cu marile sale vedete.

Personal, îmi doream mult acest festival, prin prisma conştiinţei valorii artistice a colectivului şi a repertoriului teatrului, şi a dorinţei de a oferi publicului ploieştean un posibil şi firesc termen de comparaţie, întrucât, se ştie, un festival teatral care se respectă este chemat să propună spectacole reprezentative, direcţii şi tendinţe

Lucian Sabados alături de Marina Constantinescu, selecţionera primei ediţii a Festivalului „Toma Caragiu” (noiembrie 2011).

artistice ale fenomenului contemporan. De aici şi nevoia de comparaţie pentru artişti şi, deopotrivă, pentru spectatori, precum şi stabilirea unor ierarhii, sondarea unor aşteptări şi nevoi culturale ale comunităţii.

Un Festival este un moment de Celebrare a Teatrului, a Actorului, a Regizorului, a Dramaturgului, dar şi un moment al adevărului, unul de bilanţ, inspiraţie şi catharsys colectiv.

Un Festival aduce întâlnirea, comunicarea şi solidaritatea dintre artişti şi tehnicieni din teatre diferite; în cazul unui festival cu o secţiune teoretică, aceasta poate însemna şansa întâlnirii spectatorilor cu artiştii participanţi, cu istoricii şi criticii teatrali, cu managerii şi activiştii culturali şi mai ales cu protagoniştii spectacolelor invitate, într-un cadru neconvenţional, cu discuţii libere, sesiuni de întrebări şi răspunsuri.

Un festival teatral aduce cu sine expoziţii de scenografie, de afiş, de fotografie de spectacol, lansări de carte, recitaluri de muzică şi poezie şi multe alte genuri de reuniuni.

Toate aceste virtualităţi pot deveni realitate, atunci când ai şansa unui selecţioner unic sau a unui director artistic de festival cu experienţă, recunoaştere, charismă şi inspiraţie, aşa cum am avut eu şansa să colaborez, la ambele ediţii, din 2011 şi 2012, cu reputatul critic şi realizator de televiziune, doamna Marina Constantinescu!

Din momentul acceptului domniei sale, lucrurile s-au aşezat şi s-au desfăşurat natural, ba chiar

Lucian Sabados alături de Marcel Iureș și directorul teatrului din Cergy-Pontoise, Franța.

spectaculos.

Referindu-mă concret la prima ediție a Festivalului de teatru *Toma Caragiu* (9-13 noiembrie 2011), au fost numeroase momentele de teatru total, când spectacole celebre în circuitul național şi internațional, precum (în ordine cronologică), *Electra* de la Teatrul Național din Sibiu, în regia lui Mihai Mănuțiu, *Inimă de câine* de la Teatrul Național Bucureşti, în regia lui Yuriy Kordonski, *Revizorul*, de la Teatrul de Comedie Bucureşti (regia Horațiu Mălăele), *Gaițele* de la Odeon (regia Alexandru Dabija), *Căsătoria* de la Bulandra (regia Yuriy Kordonski), sau *Joi.mega.joy* de la Odeon (regia Radu Afrim), efectiv au încântat publicul, rămânând mult timp în memoria spectatorilor.

Dar, dincolo de orice subiectivism, este momentul să evoc, cu mândrie şi emoție, spectacolul care a încheiat prima ediție de festival. Este vorba despre fabulosul spectacol al teatrului nostru, *Trei surori*, în regia „magului" Alexandru Dabija, producție din... 2004!

O altă specificitate a festivalului nostru a constat în faptul că, împreună cu selecționerul unic, am gândit posibilitatea de a identifica şi alte locații, neconvenționale, care să-i apropie şi mai mult pe spectatori de actori.

Aşa că am apelat la formula de a invita spectatorii direct pe scena Casei de Cultură a Sindicatelor Ploieşti, la un spațiu comercial din Complexul Mall Mercur, la „Doroftei Pub", la sala de conferințe de la parterul Hotelului Prahova, la Cinema „Premiera", la Restaurantul Da Vinci–Bobâlna, Showroomul Ford, Winmarkt Grand Center sau Showroom Seat.

Alături de Dorina Lazăr, Constantin Cojocaru

Revenind la necesitatea şi utilitatea unei secțiuni teoretice la un festival teatral, aş vrea să detaliez exemplul primei noastre ediții de festival, cel din 2011.

La vernisajul expoziției de sculptură Geta Caragiu, *Clovnul și ai săi*, în foaierul Teatrului, în prezența artistei și a familiei Caragiu.

În chiar deschiderea festivalului, găzduită de generosul foaier al Casei de Cultură a Sindicatelor Ploieşti, am vernisat o amplă şi impresionantă expoziție de fotografie de spectacol a binecunoscutului cuplu de artişti fotografi Maria Ştefănescu – Sorin Radu, care ne-a încântat pe întreaga durată a festivalului.

Rememorez cu mare plăcere conferința *Teatrul şi poezia* a binecunoscutei poete şi traducătoare Ioana Ieronim, sau conferința *De la momentul Pintilie pe scena Teatrului de la Ville din Paris, la turneele din ultimii 20 de ani şi noul val al tinerei generații* a criticului şi istoricului de teatru Mirella Patureau-Nedelcu, sau conferința *Limitele aşteptării* susținută de Ion Caramitru. Alte două conferințe de un mare interes pentru specialişti dar şi pentru spectatori au fost *Ambiguitatea spațiului teatral* strălucit susținută de scenografa Adriana Grand şi conferința *Framing Shakespeare*, în prezentarea regizorului Victor Ioan Frunză.

Dar momentul emoțional de vârf, ca intensitate si simbolism, l-a constituit vernisajul Expoziției de sculptură *Clovnul şi ai săi* al artistului plastic Geta Caragiu-Gheorghiță, sora cea mică a lui

La închiderea primei ediții a Festivalului, cu spectacolul *Trei surori* de Alexandru Dabija. În audiență, în colțul din stânga, criticul literar Ion Bogdan Lefter, colaborator al revistei noastre.

La deschiderea celei de-a doua ediții a Festivalului (noiembrie 2012), alături de Ion Caramitru, Adrian Naidin și Marina Constantinescu.

Toma.

În prezentarea încântătoare a criticului de artă Aurelia Mocanu, această insolită, unică şi specială expoziție, izvorâtă direct din sufletul, dorul, amintirile şi universul intim al familiei Caragiu, expoziția ne-a impresionat şi emoționat pe toți cei prezenți în holul teatrului ploieştean, în frunte cu binecunoscuții actori, colegi şi prieteni Mariana Mihuț, Victor Rebengiuc şi Irina Petrescu, a membrilor familiei Caragiu (Geta, soră, Ştefan şi Dragoş – nepoți, şi copiii lor).

Emblema şi tema celei de-a doua ediții, „Fețele Puterii”.

Caracterul deosebit al evenimentului a constat în prezentarea în public, pentru prima oară, a acestei expoziții, realizată în fapt cu mulți ani în urmă... Cu atât mai măgulitoare şi emoționantă dovadă de afecțiune şi recunoştință a familiei, față de teatrul care, din 1990 poartă cu mândrie pe frontispiciul său numele TOMA CARAGIU.

*

Ediția a II-a a Festivalului “Toma Caragiu” (7-10 noiembrie 2012) a avut ca temă *Fețele Puterii*, una incitantă, aspră şi ofertantă.

Spectacole precum (din nou în ordine

Cu Ion Caramitru, în conferință de presă.

cronologică) *Absint*, Teatrul „Sică Alexandrescu” din Braşov (regia Claudiu Goga), *D’ale carnavalului*, Teatrul Național Sibiu (regia Silviu Purcărete), *O scrisoare pierdută*, în două versiuni scenice, prima de la Teatrul de Comedie Bucureşti (regia Alexandru Dabija) şi o a doua de la teatrul nostru (în regia mea), *Lecția* de la Teatrul Național Bucureşti (regia Horațiu Mălăele) au ilustrat şi ridicat mult nivelul festivalului nostru, constituind tot atâtea ținte şi invitații la reflecție către spectatori.

Memorabile au rămas şi Recitalul *Vorbe, vorbe, vorbe*, în interpretarea lui Ion Caramitru şi a lui Adrian Naidin (violoncel), sau Expoziția de scenografie şi artă plastică a scenografului Vittorio Holtier, el însuşi fiu al Ploieştiului.

Deşi am creat şi coordonat numai două ediții de festival, în acest fel au fost puse bazele unei tradiții continuate în mandatele ce s-au succedat la conducerea teatrului din 2012 şi până astăzi.

O realitate etnografică apusă: „groapa de bucate”

Alexandru-Ionuț CRUCERU

Trecerea de la lumânare şi lampa cu gaz la curentul electric a însemnat dispariţia multor practici şi obiceiuri străbune. Una dintre îmbunătăţirile aduse de civilizaţia modernă, de care suntem prea puţin conştienţi în viaţa de zi cu zi, constă în posibilitatea de a conservara alimentele cu ajutorul frigiderului sau congelatorului. Ceea ce nouă ni se pare absolut normal, înainte era de neconceput. Conservarea alimentelor a fost, din cele mai vechi timpuri, o uriaşă provocare cu care s-a confruntat societatea umană, în străduinţa sa perpetuă de a-şi asigura ziua de mâine. În judeţul Prahova, ca şi în alte teritorii, această problemă şi-a găsit rezolvarea prin prisma resurselor de sare existente în zonă şi prin ceea ce mai demult se numea „groapă de bucate”. Vorbim despre gropi săpate în pământ, având adâncimea de circa 4-5 m, în care se depozitau peste iarnă roadele obţinute în urma secerişului (grâu, mei, orz, porumb).

Dimensiunea acestor silozuri subterane era dictată de cantitatea de grâne pe care posesorul sau posesorii (codevălmaşi) o aveau de pus la adăpost. De ce erau numite „de bucate”? Se înţelege: pentru că facilitau păstrarea cerealelor folosite la prepararea pâinii, a mămăligii şi în sens general, a mâncării. Departe de a fi perfectă, această soluţie de compromis prezenta şi anumite avantaje, comparativ cu depozitele supraterane. Executate corespunzător, ele asigurau un climat mai sigur şi discret decât hambarele de grâne, care puteau fi compromise de animale (rozătoare, vite), de răufăcători şi intemperii.

Pentru a-şi atinge scopul, aşadar, gropile de bucate erau pregătite după cum urmează: odată săpată, groapa trebuia arsă mai multe zile la rând, până devenea ca o oală mare de lut, apoi se curăţa de cenuşă şi se căptuşea cu un strat generos de fân. După umplerea cu grâne, groapa se acoperea cu un al doilea strat de paie şi unul de pământ, bine bătătorit, astfel încât să-i ştie locul doar posesorul. Câtă vreme stăteau înţesate cu grâne, gropile erau inofensive, îndeplinindu-şi funcţia crucială în economia casnică. Chestiunea se complica, însă, îndată după golire, când deveneau adevărate capcane pentru oameni şi animale, mai ales pe durata nopţii. Inconştienţa celor care îşi lăsau gropile în voia sorţii a contribuit la menţinerea unei stări de nesiguranţă pe teritoriul satelor şi, mai ales, pe traseele frecventate de oierii plecaţi în transhumanţă.

Deloc surprinzător, recurenţa accidentelor pricinuite de gropile de bucate neacoperite a condus la adoptarea unor reglementări speciale, menite să descurajeze locuitorii neglijenţi. După cum se precizează într-o „carte de gărdurărit” din vremea domnitorului Constantin Brâncoveanu, eliberată pentru judeţul Saac, la 30 noiembrie 1701, cei care posedau pivniţe, garduri sau gropi „sparte” – adică stricate, lăsate de izbelişte – ori vite de pripas, pe dealurile cu vii din respectiva unitate administrativă, aveau să suporte sancţiuni financiare numaidecât (BAR, Doc. ist. MLXIX/54). Implicarea domniei în gestionarea gropilor de bucate din Ţara Românească va persista şi în deceniile următoare, respectiv, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. În acest sens, se poate aminti şezământul lui Nicolae Mavrogheni încheiat pentru păstorii ardeleni, în care se stipulau următoarele: „Stăpânii moşiilor să aibă grijă a-şi astupa gropile lor de bucate şi ori cine măcar, groapele sale, ca să nu se întâmple să cază vre-o vită în groapă, găsindu-o distupată. Şi Dumneavoastră ispravnicilor ai judeţului să cercetaţi cu amănuntul, şi ori când se va întâmpla să se răpue vre-o vită cu acest mijloc, cercetând de acea groapă a cui a fost, pre acel ce a avut-o, prin marafetul judecăţii Dumneavoastră să-l apucaţi să plătească vita, care s-au răpus. Iar când stăpânii groapei nu se vor afla, atunci să fie tot satul dator să răspundă gloaba, ca să grijească cu datorie pentru toţi cei streini ce era pe moşie să-şi astupe gropile de bucate în toate vremea” (M. Popescu, 1937, p. 363).

Asemenea gropi de bucate au existat până la o vreme, după cum ne putem imagina, în fiecare sat din judeţul Prahova. Prezenţa lor este amintită sporadic în documente, ca elemente de referinţă ale spaţiului rural şi toponime. De pildă, la 3 martie 1811, Radu Tudorică din Drajna de Sus împrumuta de la jupânul Panca din Văleni 50 de taleri, garantând pentru acei bani cu un laz de fân situat în „Groapa Părului” (BAR, Doc. ist. DCCXLIV/42). Şi mai grăitoare, din punct de vedere ştiinţific, sunt datele pe care le furnizează hotărnicia moşiei Ceraşu din anul 1799, a paharnicului Varlaam, unde întâlnim „Groapa Lupilor” şi „Groapa Ceraşului” (E. Alexiu, 1939, p.84, 91). Judecând după aparenţe, primul toponim ar putea avea legătură cu o întâmplare mai deosebită, în care animalele sălbatice au devenit captive într-o groapă de acest fel, iar al doilea, s-ar putea referi la o groapă de bucate colectivă.

Ar merita ca, în viitor, cercetările să urmărească cu mai multă luare aminte rolul şi valoarea etnografică a gropilor de bucate din spaţiul românesc, dat fiind că firavele lor urme materiale s-au făcut, de multă vreme şi definitiv, una cu pământul.

Surse bibliografice

Alexiu, E, *Documente de pe Valea Teleajenului din arhiva domnului Gh. I. Cereşanu,* Bucureşti, 1939.
BAR, Doc. ist. MLXIX/54
BAR, Doc. ist. DCCXLIV/42
Popescu, M., *Mavrogheni şi ciobanii ardeleni,* în „Ţara Bârsei”, Anul IX, Iulie-Octomvrie 1937, Nr. 4-5. p. 361-364.

Restituiri interbelice (I) – Dem. I. Nicolaescu (1876-1953)

Dorin STĂNESCU

Pentru pasionații de istorie ploieșteană cercetarea trecutului urbei pare un capitol aparent de succes și cumva închis odată cu apariția în 2019 a noii monografii scoase sub egida Societății Culturale Ploiești Mileniul III – Marea Carte a Ploieștiului, cu albumele de fotografii publicate de Atom Ploiești, cu numeroasele volume de amintiri publicate de AEDU, dar și cu alte inițiative similare cu aceasta din urmă. Realitatea este că avalanșa de lucrări de istorie, albume și memorialistică nu a putut avea amprenta exhaustivității, iar acest fapt s-a datorat faptului că toate lucrările au fost rezultatul inițiativei unor ONG-uri ori persoane fizice care s-au descurcat onorabil în condițiile unui suport financiar consistent. Absența din peisajul istoriografiei locale a unui suport al autorităților care să confere un cadru consistent și metodic pentru cercetarea pe termen lung a trecutului așezărilor prahovene a condus la necunoașterea multora dintre sursele istorice aflate în arhivele din străinătate, dar și la lipsa cercetării sistematice a unor epoci ori paliere ale activității comunității umane din acest areal geografic. Am făcut această lungă introducere pentru a argumenta conținutul acestui articol care își propune să aducă în fața cititorilor o personalitate a lumii interbelice prahovene și ploieștene – Dem I. Nicolaescu, avocat, primar al Ploieștiului, prefect al județului, parlamentar și șef al PNL Prahova (1926-1935), președinte de onoare al PNL Prahova (1935-1938). Numele lui Dem I. Nicolaescu este astăzi relevant doar istoricilor cunoscători ai interbelicului prahovean, în vreme ce pentru publicul larg rămâne necunoscut. Personalitatea acestuia nu a fost suficient de bine reliefată după 1990 și nici activitatea acestuia nu a constituit un punct de interes pentru cercetători, iar, spre exemplu, anul morții sale în *Dicționarul personalităților prahovene* este dat ca fiind 1942, în vreme ce familia sa ne-a comunicat că acesta a murit în 1953, în București.

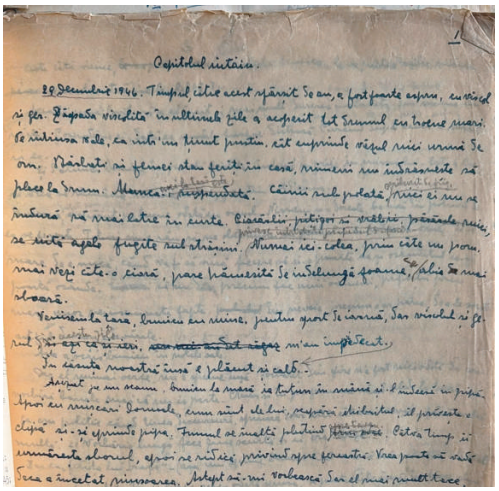
Dem I. Nicolaescu, așa cum ni-l arată presa timpului, a fost un politican aplecat spre interesele comunității pe care a reprezentat-o în Parlament, iar presa timpului ni-l descrie ca pe un om onest și implicat în tot ceea ce face și căruia contemporanii i-au datorat multe dintre împlinirile acelei epoci. Poate unul dintre marile sale merite este și acela că el l-a contactat pe Mihail Sevastos și l-a convins pe primarul Ploieștiului să îi încredințeze acestuia scrierea monografiei orașului, o monografie care astăzi este un document valoros pentru cunoașterea istoriei Ploieștiului...

Politicienii prahoveni și ploieșteni nu au excelat în a lăsa posterității memorii care să se constituie în mărturii prețioase pentru cunoașterea lumii politice. Astăzi sunt foarte rare astfel de jurnale ori însemnări ale acestora; privind însemnările lui Constantin Argetoianu publicate după 1990, ne dăm seama câte lucruri valoroase s-au pierdut prin lipsa unor astfel de documente. Totuși, Dem I. Nicolaescu se înscrie în rândul excepțiilor, iar

familia sa, care locuiește în străinătate, a păstrat o serie de scrieri ale acestuia, un fel de jurnal, scrisori despre viața politică și lumea în care a trăit. Prin bunăvoința strănepoatei sale, redăm aici o pagină din aceste însemnări pe care autorul le-a intitulat *Din viața politică*, *Așa este viața*, care se constituie cumva într-o avanpremieră pentru cititorii noștri pe care îi anunțăm despre faptul că anul viitor vom începe un proiect care, cu acordul familiei Dem I. Nicolaescu, se va materializa într-o lucrare memorialistică prin care vom reda această personalitate spațiului public prahovean și românesc. Vom mai face și precizarea că Dem I. Nicolaescu a romanțat oarecum însemnările, scriind ca și cum ar fi fost nepoata sa, de aceea în rândurile următoare se raportează la el din postura de bunic...

Așa este viața. Amestec de plăceri și de suferințe. Amintiri și note
ptr. conf. Dem. I. Nicolaescu, ianuarie 1947
Partea întâia – capitolul întâiu

29 decembrie 1946 Timpul către acest sfârșit de an a fost foarte aspru, cu viscol și ger. Zăpada viscolită în ultimele zile a acoperit tot drumul cu troene mari. Pe întinsa vale, ca într-un ținut pustiu, cât cuprinde văzul nici urmă de om. Bărbați și femei stau feriți în casă, nimeni nu îndrăznește să plece la drum. Munca aici la țară este suspendată. Câinii sub polată, zgribuliți de frig, nici ei nu se îndură să mai latre în curte. Ciocârlii, pițigoi și vrăbii, păsările mici se uita agale fugite sub streșini (privesc întristate prăpădul d-afară). Numai ici-colea, prin câte un pom mai vezi câte-o cioară; pare hămesită de îndelungata foame, de abia de mai zboară.
Venisem la țară, bunicu' cu mine, pentru sport de iarnă, dar viscolul și gerul din aceste zile m-au împiedecat.
În căsuța noastră e plăcut și cald. Așezat pe un scaun, bunicu' la masă, ia tutun în mână și-l îndeasă în pipă. Apoi cu mișcări domoale, cum sunt ale lui, scapără chibritul, îl privește o clipă și-și aprinde pipa. Fumul se înalță plutind (prin odaie) spre tavan. Câtva timp îi urmărește zborul, apoi se ridică privind spre fereastră. Vrea poate să vadă dacă a încetat ninsoarea. Așteptă să-mi vorbească, dar el mai mult tace,

foarte rar vorbește. Întinde o mână spre polița din față, sunt așezate acolo cărți nenumărate. Ia una din ele, dar nu o deschide, stă din nou pe scaun privind mai departe fumul ce se înalță. Unde-i zboară gândul, îmi pun întrebarea, odată cu fumul? Nu e tocmai greu să-mi dau și eu seama. Nenorocirile care l-au lovit în timpul din urmă îi atrag gândirea... Mai întâi i-a murit, mistuit de boală, fiul lui cel mic. Sunt trei ani d-atunci. Din pricina acestei dureri îngrozitoare a suferit bunicu', dar mai ales bunica. Rostul ei în viață parcă dispăruse. Rămăsese însă bunicu' și casa, tot mai avea ce face. În vara următoare însă, vară în veci neuitată a anului 1944, bombele care au bombardat orașul le-au crutat viața, dar nu și locuința. După al cincilea bombardament au părăsit orașul. Lucrurile agonisite cu mari sacrificii în decurs de ani, au fost, unele distruse, multe jefuite și restul împrăștiat prin mai multe sate. Peste câtă vreme, se întreba bunica, le va putea vedea măcar pe acestea, strânse laolaltă?
Această nouă lovitură a adâncit și mai mult durerea înnăbușită din inima bunicei. Gospodăria ei, dată ca model, fusese distrusă. Curând după aceea a murit și ea. Și d-atunci bunicu' își poartă tristețea închisă cu grijă în inima lui. Este a lui și vrea să rămână numai a lui, pentru totd-auna.
Durerea, după cum se știe, a apărut pe lume odată cu omul. Nimeni n-o dorește ba încă deopotrivă, de ea se ferește. De aceea să nu dăm, precum fac unii oameni, proporții prea mari unor neînsemnate fapte, din nevoia, precum s-ar părea, de a le socoti astfel dureri adevărate...

Curatoriată de Dalina Bădescu, recenta expoziție de la Muzeul de Artă dedicată ilustrației de carte aduce numele lui Mircia Dumitrescu alături de doi studenți de-ai săi, regretata Alina Roșca, din grupul lui Nichita Stănescu la un moment dat, și Doru Ivan.

Acuarelele lui Mircia Dumitrescu aduc o anumită seninătate asupra bunicului, principalul personaj din tablouri, aflat în diferite ipostaze de convivialitate, de la scroll la interacțiunea video, trecând prin bavardajul de la poarta casei (unde casa poate fi chiar atelierul, firește), dar și prin contemplarea senină.

Reunind mai ales peniță la „Codin" de Panait Istrati, lucrările Alinei Roșca, datate în special în anii 1980, impresionează prin detaliu. Alături de acestea, ciclul de „Amintiri din casa bunicii" este una dintre cele mai cunoscute serii de lucrări autobiografice.

Grafica lui Doru Ivan, artist stabilit în prezent la Dublin, explorează simezele visului in ambele sale ipostaze, de la fantezie la grotesc.

Sînziene de mai multe feluri

Ion Bogdan LEFTER

Născut şi crescut în Bucureşti, fără contacte cu vechile credinţe şi obiceiuri care se mai păstrau doar la ţară, n-am auzit de Sînziene şi de Noaptea lor decît citind despre ele, probabil abia în studenţie, deci cam în jurul anului 1980. Nici de interferenţele cu sărbătoarea creştinească a Naşterii Sfîntului Ioan Botezătorul nu ştiam. Nu mă entuziasmase romanul lui Sadoveanu *Nopţile de Sînziene*, însă revelaţia avea să se producă odată cu cel al lui Mircea Eliade, la singular: *Noaptea de Sînziene*. Am scris despre el şi atunci, pe cînd „referatele" mele de seminar începeau să se transforme în exerciţii din ce în ce mai profesioniste de critică literară, şi mai tîrziu, cînd am argumentat că e o capodoperă. Ignorant – deci – în privinţa străvechilor tradiţii folclorico-religioase ale Sînzienelor, descoperisem semnificaţiile sărbătorii în viziunea sofisticată a lui Eliade, esenţialmente mitică, prelucrată în regimul fantastic şi ocult al ficţiunii din roman.

Dar mai înseamnă ceva pentru mine Sînzienele fiindcă... am asistat la un moment dat, cu ani buni în urmă, la dansul lor! Eram – unde altundeva?! – tot în Bucureşti, în metropola dominată de ciment, beton, metal, sticlă şi asfalt, şi totuşi scena se petrecea într-un spaţiu incredibil, în natură, pe un covor de iarbă, sub pomii cu frunziş des ai unei livezi – un loc parcă ireal, un colţ de Rai „decupat" din colcăiala de oameni şi maşini a oraşului! Nu bănuisem că între zona Casei Scînteii şi Muzeul din Vila Minovici, de lîngă Fîntîna Mioriţa, spre Băneasa şi Otopeni, se întinde, în spatele gardului ridicat sus, pe malul terenului aflat acolo binişor desupra nivelului străzii şi al privirii trecătorilor pietoni (puţini) sau automobilişti (puzderie), o imensă livadă în care ajungi trecînd pe lîngă Muzeu, pe partea cealaltă a splendidei construcţii în stil „neoromânesc", opusă şoselei, şi traversînd grădina de flori, minunată şi ea. Ce an să fi fost? Probabil 2009, dacă nu un pic mai tîrziu. Era – în orice caz – pe 24 iunie, după-amiază-spre-seară, în pragul Nopţii Sînzienelor. Danda, fetiţa noastră, făcea ore de balet de două ori pe săptămînă la mica şcoală ţinută de Jaqueline Bratu, coregrafă, fostă dansatoare, împreună cu soţul ei, Costin, autor de cărţi pentru copii şi de basme-scenarii pentru spectacolele lor de final de an şcolar, pe scena Operei Naţionale sau pe ale unor teatre, special închiriate. Danda traversa gimnaziul şi iubea baletul, definitiv repudiat mai tîrziu, după intrarea în liceu, cînd le-a venit vremea altor gusturi, altor dansuri. N-avea o „chemare" specială, însă îi plăcuse mult cînd era mică-mititică, într-atît încît, pe cînd încă nu i se dădea voie să poarte „la Jacqueline" papucei „cu poante", pentru care trebuia să fie pregătită, altfel produceau deformări ortopedice, îşi confecţionase unele acasă, din borcănele de iaurt, cele din plastic mai groscior, mai rigide, în care-şi vîra picioruşele...

S-a descurcat binişor pînă către adolescenţă, ba chiar avea să şi prindă rolul al doilea sau al treilea ca importanţă din ultimul spectacol la care a participat (să fi fost chiar ultimul?), aşa că a apărut şi ea – dulce-dulce! – pe afişul mare, color, distribuit părinţilor. Îl păstrăm înrămat. Şase balerinuțe în costume de poveste. Deasupra lor: „EDUCA – Școală de balet și limbi străine/ prezintă spectacolul coregrafic/ *LAIDERONNETTE".* Jos pe afiș: „Libretul: Costin Bratu – adaptare liberă după basmul fantastic *Le Serpentin vert* de M-me d'Aulnoy/ Colaj muzical: Beethoven, Bach, Waldteufel, Strohmayer, Schrammel, American Lights Music/ Regia de scenă: Alexandru Vișan, în colaborare cu colectivul tehnic al Operei Naționale București/ Grafica: Iulius Wagner/ Concepție costume: Jaqueline Bratu/ Textul povestitorilor: Costin Bratu/ Povestitori: Matei Bratu & Costin Bratu/ Regia artistică și coregrafia: Jaqueline Bratu// Opera Națională București/ 15 iunie 2009, ora 18.30/ © Florin Costache". Treabă serioasă, pe cea mai prestigioasă scenă românească de balet clasic. Matei – băiețelul soților Bratu. Danda – ravissantă în costumul de mătase roză și albă, cu mînecuțe bufante și cu fluturași tot rozulii risipiți ici-colo, primul plasat sub gît, ca un papion, alți cîțiva coborînd pînă către marginea de jos a pliurilor pornite din banda taliei, cu părul strîns la spate și cu o mică diademă în vîrful capului.

La-nceputul verii despre care e vorba, Jacqueline improvizase o mini-trupă cu fetiţele mai mărişoare şi mai bune dansatoare din şcoală pentru o scurtă reprezentaţie la solicitare. Asociaţia Prietenii Minovici (transformată apoi în Asociaţia Culturală Patrimoniu pentru Viitor) organiza o Seară de Sînziene în livada cu pricina, cu un mic „program artistic". Departe, adînc sub coroanele pomilor, în faţa invitaţilor aşezaţi pe scaune de grădină, ca-n filmele cu aer retro, şi sub ochii părinţilor şi bunicilor care aduseseră balerinele la spectacol, fetele au săltat graţios, au fîlfîit din braţe, au făcut piruete, au plutit prin aerul cald al zilei, emoţionate şi-n acelaşi timp puţintel crispate, cu zîmbete în care se amestecau bucuria, mîndria şi concentrarea. Frumoase ca nişte zînuţe. Ca Sînzienele, probabil.

Prin urmare, ele, Sînzienele, sînt de mai multe feluri...

Tabăra Internațională de Sculptură Monumentală Contemporană ediția a VII-a, Ploiești 2026

Ioan Pop Vereta -
Obsesie

Florin Strejac -
Înfășurare în spațiu

Petri Eugen -
Mirabila Sămânță

Alexandru IONESCU - *Astru*

Cristian ANGHEL - *Rețea arbitrară III*

Florin Șuțu - *Haiku*

Ana OPRIȘOREANU - *Luminiș*

Imagini din „Salonul de toamnă" al UAP Ploiești, de la Galeria de Artă.